

študentski domovi

V Ljubljani imamo približno 3800 študentskih postelj. Študentov je več kot 12. tisoč. Če temu številu odštejemo skoraj polovico, ki ni vezana na začasno bivališče v Ljubljani, to so Ljubljančani ali pa študentje, ki se vozijo, nam še vedno ostane precejšen deficit, prek 2.000 postelj. Kakšno je dejansko stanje, se spomnimo takrat, ko nas nevdržna situacija postavi pred dejstvo in je ponavadi za uspešno reševanje že zdavnaj prepozno. Kdo so ti študentje, ki nimajo prostora pod soncem družbene pomoči, ampak so izpostavljeni na milost in nemilost privatnim stanodajalcem? Del je takih, ki se prostovoljno odločijo za tako pot, saj jim materialni položaj to dopušča. Velik del pa je takih, ki morajo to storiti po sili razmer. Vsi dobro vemo, da pomeni stanovati v študentskem naselju privilegij. Plačujemo bolj ali manj ekonomske cene, ki so popravljene za prispevek družbe. Po drugi strani pa študenti, ki stanujejo privatno kot podnajemniki, plačujejo veliko višje cene, kot so ekonomske, čeprav je jasno, da vsak posameznik bodisi da ima družbeno stanovanje, bodisi da ga je kupil s krediti, koristi veliko družbeno podporo.

Stanovanje je danes sredstvo za izkoriščanje in pridobivanje neupravičenih dohodkov. V redu, to bi bila neka vrsta preureditev, če bi bili ti študentje, ki iščejo stanovanja, socialno močnejši od tistih, ki jih dajejo. Toda situacija je nasprotna. Čeprav se zavedamo izredno slabe socialne strukture študentov, pa moramo vseeno ugotoviti, da veliko teh niso Ljubljančani in da so mnogi od njih socialni problem. Namesto da bi si prizadevali s študentsko politiko ta položaj izboljšati, pustimo, da se iz leta v leto še slabša.

Je v naši družbi še kakšen optimist, ki verjame, da bo komisija za sprejem v študentske domove res selekcionirala idealno, ko pa vemo koliko nepravilnih informacij mora upoštevati kot uradne dokumente, ker so izdani uradno. Selekcija torej ne more odpraviti pomanjkanja toliko in toliko postelj. Selekcija sicer lahko omili položaj, s tem da da prednost revnejšim, vendar ne more razbiti monopola, ki ga imajo pri vpisu na univerzo bogatejši sloji.

V programu razvoja univerze do leta 75 je predvideno, da bo slovenska družba bogatejša za 4 do 6 tisoč novih študentov. Nikjer pa ni predvideno, kje bodo ti študentje stanova-

li. Začenja se gradnja nove EF za 4 tisoč študentov, ki pa bo dislocirana od študentskih domov. Ste mogoče slišali, da je že koga skrbelo, kje bodo ti študentje stanovali? Ali vidimo rešitev v tem, da se bo še naprej slabšala socialna in regionalna struktura študentov. S tem postaja ljubljanska univerza čedalje manj slovenska univerza, postaja privilegij Ljubljančanov. To ni edini vzrok, je pa eden izmed vzrokov, in ne najmanj pomemben.

Zavzemimo se torej za čiprejšnjo gradnjo novih kapacitet v študentskih domovih, da ne bodo študentje prenočevali v prostorih namenjenih za študij ali študijske dejavnosti. Danes družba daje ogromna sredstva za stanovanjsko izgradnjo, kajti brez tega bi redko kateri občan prišel do stanovanja. Toda ta sredstva so neki kapital tistega, ki jih dobi v pravem smislu kapitala, ki ustvarja ponoven dohodek, plačujejo pa ga med drugimi tudi študentje. Ne trdim, da bi bilo z izgraditvijo novih kapacitet to izkoriščanje odpravljeno, vemo pa to, da tega davka, za katerega je kriva vsa družbena skupnost, ne bomo nosili tudi študentje. Jože Zlender

V BODOČE FINANCIRANJE VISOKIH IN SREDNJIH ŠOL PO DIPLOMANTIH ALI, KOLIKOR DAŠ, TOLIKO DOBIS

V času, ko UNESCO poroča, da kljub vsem načrtom po svetu narašča število otrok hitreje kot število učencev ali z drugimi besedami, število nepismenih po svetu se veča, da prihaja oz. da je že tu bankrot šole, ki je nujna posledica dejstva, da šola ne skuša dovolj uskladiti zahtev sodobnega sveta z otrokovimi sposobnostmi in hotenji; v trenutku, ko so nekateri prisluhnili besedam duhovnika Ilića, ki pravi, da je šola ubila željo po znanju s tem, da je postala obvezna, toda bistvo izobraževanja je prav želja po znanju, se tudi pri nas srečujemo z najrazličnejšimi problemi v zvezi s šolstvom. To so bodisi problemi, ki najdejo skupne poteze s svetovnimi, bodisi specifični, ki ne nazadnje izvirajo iz našega načina gospodarjenja. Od tod torej tudi pri nas najrazličnejše reforme, od tistih v učnem sistemu na osnovnih šolah do finančnih, ki se obetajo v visokem šolstvu v bližnji bodočnosti. Govor je o financiranju dejavnosti visokih in srednjih šol po diplomantih. O tem so med drugim razpravljali na 10. seji IO RISK 13. oktobra letos.

Veliko razlogov govori za glavni povod pa je najbrž dejstvo v vsesplošnem iskanju najracionalnejše rešitve večnega problema: kdo naj financira, koga in zakaj. Danes znaša letno povračilo RISK za redno vpisanega študenta od 3000 do 30 000 ND, stroški na diplomanta pa se gibljejo v razponu od 116 000 ND do te trikratne vsote. Vsote niso majhne in če jih povečamo z neverjetno visokim osipom zlasti v 1. letniku, pridemo do kar lepih števil. Osip v SFRJ znaša 60% in je za več kot 10 krat večji v primerjavi s priznanimi analitskimi univerzami. In kar samo se nam vsili vprašanje, zakaj tako velik osip. Gre pač za posledico principa demokratičnega vpisa, ki pa ima za posledico precej nedemokratično ukrepanje in posledice. Selekcija se giblje v mejah, ki jih kvantiteta (kapacitete tako prostora kot učnega kadra) postavlja kvalitati. Od fakultet v sklopu ljubljanske univerze ima le medicinska fakulteta sprejemne izpite, pa še tu so letos povečali število od 150 lani vpisanih na 200 letos, čeprav že slišimo govorice, da jih zaradi tega ne bo diplomiralo nič več, pa tudi potrebe po tovrstnih kadrih da niso zahtevale povečanja vpisa.

Na to lahko navežemo drugo vprašanje: ali imamo izdelano študijo, katere profile potrebujemo, kje se kaže deficitarnost, kje suficitarnost. Kateri profili so za nas predragi, in bi jih bilo morda ceneje pošiljati študirat drugam. So zavodi, kjer je število diplomantov manjše od števila profesorjev, na drugi strani pa so profesorji obremenjeni tako z učnimi urami kot s pravelikim številom slušateljev (od 11 študentov na učitelja na biotehniški fakulteti do 59,6 na ekonomski fakulteti).

Pred RISK sej je torej ob analizi visokošolskih računov za preteklo šolsko leto, ki jo je podal dr. Ivan Turk, odprl kar lep in raznobarven spekter problemov, katerih povezanost niti malo ni slučajna. Odbor je na predlog predsednika odbora Ludvika Zajca sprejel sklep, da glede financiranja srednjih in visokih šol po diplomantih napravijo analizo z vsemi pozitivnimi in negativnimi posledicami.

Pa še to: Predsednik IO SŠLVZ Jože Korinšek je poudaril, da je treba točno opredeliti dolžnosti in obveznosti študenta, naj bi tudi študent bil soodgovoren za pedagoški proces in naj se realizira zahteva, da izhaja status študenta iz rezultatov njegovega dela. Hkrati naj se onemogočijo špekulacije na račun izobraževanja. Izrečno je poudaril študentsko stališče proti numerus clausus, ker je le-ta sinonim za kvantiteto in ne za toliko zaželeno kvaliteto.

Neva Mlakar

ZASEDANJE UNIVERZITETNE KONFERENCE

Univerzitetna konferenca ZKS je na svojem tretjem zasedanju 26. X. 1972 razpravljala o dveh temah: o „nalogah ZK pri razvijanju aktivne udeležbe mlade generacije v graditvi samoupravne socialistične družbe in pripravah na 3. konferenco ZKJ“ in o „realizaciji pisma predsednika Tita in IB predsedstva ZKJ“.

Razprava o prvi temi je pokazala, da ideja o delovnem statusu študentov vsaj univerzitetni Zvezi komunistov ni več tuja. Glavni vzrok za „permanentno krizo“ univerze („neučinkovitost“ študija, apolitičnost študentov itd.) je neenakopraven položaj študentov v študijskem procesu. Edina prava rešitev je torej uresničenje ideje o študentu-delavcu – z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki iz tega sledijo. Samo na tej podlagi lahko univeza preneha biti domena in producent privilegiranih slojev. V vsem tem naj širše spregovori tudi 3. konferenca ZKJ.

V razpravi so tudi kritizirali nekatere nedorečenosti in napake v temeljnem odnosu do mladine, kakršne vsebujejo teze za 3. konferenco. Trditvi, da je mladina diferencirana tako kot družba in da ima skupne interese in značilnosti, sta v delnem protislovju in premalo pojasnjeni. Jedro „generacijskega konflikta“ je v resnici družbeno-ekonomski položaj mladine; le-ta je nosilka bodočih novih družbenih odnosov in proizvodnih sil (znanja); ob tem pa je neosveščena in ima malo vpliva. Njeni objektivni interesi so delavsko-razredni. ZK vidi v

mladini rezervno armado proletariata: „boriti“ se mora za vso mladino – tudi tisto, ki je z objektivno v privilegiranim položaju. Mladi ljudje naj čimprej postanejo samostojni. Položaj študentov in dijakov pa naj se čimbolj izenači z položajem drugih delovnih ljudi. O tem teze za konferenco ZK o mladini premalo povedo.

Organizacija mladine mora razviti integrativno vlogo; ob tem se pojavlja problem potrebnosti posebne organizacije študentov. Vendar gre predvsem za „masovnost, organiziranost in samoupravno angažiranost“ študentske dejavnosti; to pa naj bi – poleg samoupravne skupnosti študentov (ZI) – omogočila posebna, striktnije organizirana politična organizacija, ki bi vključevala najaktivnejše in najbolj „osveščene“ študente.

Razprava o realizaciji Titovega pisma se je začela standardno – z ugotovitvijo, da komunisti na univerzi pisma ne podpirajo zgolj deklarativno, da vidijo v njem vzpodbudo za dosledno uresničevanje že sprejetih dogovorov, da je njihova akcija usmerjena predvsem k „samim sebi“, k problemom „univerzitetne sredine“ itd. Univerzitetni ZK se tudi ni treba popravljati v stališčih o bistvenih vprašanjih (kadrovska politika, marksizem na univerzi, delo med študenti itd.), saj jih je potrdila nedavna seja CK; pa saj je bila tako ali tako v njenem obnašanju ves čas „prisotna“, „razredna orientacija“.

Vendar se ta del razprave (na srečo?) še ni zaključil: razpravljal je še Radivoj Pahor, diplomant FF. Njegovo razpravo bi lahko strnil takole: Nobe-negarancije ni, da bo Titovo pismo uresničeno, ko pa je izvajanje nalog, ki jih zastavlja, prepuščeno tistim, ki nosijo levi delež odgovornosti za družbeno krizo. Potrebno je najbrž zamenjati celotno vodilno politično strukturo. Treba je tudi zaščititi tiste, ki bodo na podlagi pisma resnično kritično analizirali stvarnost. Podpora pismu pa utegnejo izkoristiti tisti, ki vladajo namesto delavskega razreda. Študentje ne čutijo potrebe po marksizmu, saj jim je kritična analiza stvarnosti tuja – zaradi socialnega izvora in mentalitete. Tudi ostala mladina ni „revolucionarna“, kot se na splošno trdi: način življenja, ki se je uveljavil v naši družbi, jo „spodbuja“ h kompromisizmu, karierizmu itd.

Pahorjevemu nastopu se nihče ni odzival. Pa tudi sicer je razprava potekala precej anemično, s pogostimi nelagodnimi premolkami in le simboličnim sodelovanju študentov, s sklepom, da bodo sklepi oblikovani posebej.

Igor Vidmar

INFORMACIJE

UNIVERZITETNA SKUPŠČINA

Poplavi sestavnih sej, zborov ipd., posvečenih „dogodkom na avstrijskem Koroškem“ – študentje so bili tudi tokrat med prvimi – se je 24. tm. (vendarle?) pridružila tudi izredna seja skupščine ljubljanske univerze. (Ne) zavestno kljubujoč splošnemu razpoloženju je seja potekala v dokaj asepticnem akademskem vzdušju, ne da bi se mogla (ali hotela?) izogniti vključitvi v vsesplošno manipulativnost trenutnih dogodkov. Skoraj se je zdelo, da se je univerzitetni zbor hotel umakniti na elektrofakulteto pred bližajočo se plimo šestdesetisočglave množice, ki se je prav tedaj zlivala na Trg revolucije.

V uvodnem referatu je dr. Vlado Benko trezno znanstveno orisal zgodovinski razvoj pravno-političnega položaja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, s posebnim poudarkom na internacionalnosti (v pravnem smislu) sedanjih problemov. Sledila je razprava, v kateri so govorniki – pretežno profesorji – izražali svoje ogorčenje – predvsem nad „položajem Slovencev na Koroškem“ in „brezbrižnostjo avstrijskih oblastí“, občutno manj pa nad „našim lastnim“ odnosom do pravičnega boja zatiranega slovenskega življa. Besede, s katerimi so izražali globoka občutja, ki so navdihovala razpravo, so z velikim poslušanjem za pregovorno dostojanstvo „alme mater“, očistili skoraj vseh iracionalnih primesi. V tem snoličnem toku so bili jedrnat, kleni nastopi študentov – predstavnikov fakultet navdušeno sprejeti. Sekretar UK ZKS Gojko Stanič je poskušal – z nepreverljivim uspehom – vnesti v atmosfero nekaj zdravega razrednega duha, med drugim tudi z opozarjanjem na obnašanje nekaterih „republiških vodstev“ ob razvoju razmer na Koroškem v preteklosti. Na koncu seveda ni mogla izostati resolucija, s katero so odločno pokazali avstrijsko vladu za njeno mlahavost in neodločnost. Sprejeta je bila z aklamacijo, vendar šele po vključitvi študentskega „amandmaja“, ki je pozval jugoslovansko zvezno vladu, naj „se zbudi“.

Izredna seja skupščine univerze v Ljubljani se je po zaključku edine točke dnevnega reda končala z obveznim pozivom za ohranitev trajnega aktivnega interesa za življenje in delo rojakov onstran Karavank.

Igor Vidmar

BRUCI IN UNIVERZA

Letos se je za vpis v 1. letnik fakultet prijavilo skupno 4263 novincev, 4072 za redni študij in 191 za izrednega. V primerjavi s prejšnjim letom se je to število znižalo za 0,72%. Prijav za redni študij je za 2,7% več, medtem ko se je število prijav za izredni študij zmanjšalo za 41,9%, to predvsem po zaslugi ekonomske fakultete, kjer je za 79,3% manj prijav.

Povečalo se je zanimanje za študij pedagogike, agronomije, geografije, tekstilne tehnologije, geodezije, arhitekture in v manjši meri še nekatere druge smeri. Na oddelkih za arheologijo, klasično filologijo, ekonomijo, romanistiko zasledimo ravno nasproten proces.

Večina prijavljenih je dokončala gimnazijo (72,0%), 22,3% srednje strokovno šolo, ostali nimajo ustrezne srednje izobrazbe.

Po dolgih letih se je ustalilo število prijav z Ljubljanskega območja. Več brucev je s Primorske in Notranjske, Koroške ter Štajerske, manj pa iz krajev ob Muri in Dravi ter z Dolenjske.

Od ostalih podatkov je najbolj zanimivo, da se je povečalo število prijaviteljev iz SR Hrvatske.

RL

Sklep seje IO SŠLVZ z dne 22. 9. 1972:

IO SŠLVZ se zavzema za ohranitev prostora eksperimentalni literaturi. V zvezi z dogodki okrog revije Problemi se bomo s PK RK ZMS o nadaljnji usodi Problemov čimprej dogovorili in postavili skupno osnovo.

IO SŠLVZ

INSTITUT JOŽEFA ŠTEFANA ODPIRA VRATA

V soboto 21. oktobra je inštitut Jožef Stefan v Ljubljani odprl vrata vsem tistim, ki bi si radi ogledali notranjost tega svetišča znanosti in napredka. Številni dijaki, študentje, strokovnjaki in laiki, ki so izkoristili to priložnost, so imeli kaj videti in slišati. Videli so veliko zapletenih in drugih naprav z nečikajočimi lučkami, veličastni jedrski reaktor. Raznih strojev in naprav je danes na raziskovalnih inštitutih že toliko, da nihče, razen tistih, ki z njimi delajo, ne ve, za kaj se uporabljajo. Toda to vendar ne moti. Pomembno je vzdušje. Ljudje morajo čutili znanost.

In kaj so slišali? Raziskovalci na inštitutu so doslej napisali v znanstvene revije že okrog tisoč člankov in imeli so tudi že približno toliko referatov na kongresih. Ljudje sicer govorijo, da inštitut, kjer ždi 200 raziskovalcev (med njimi 60 doktorjev), ne da veliko od sebe, toda važno je pač nekaj delati. Čim več člankov, čim več referatov!

Seveda je najpomembnejše, kaj si človek o inštitutu misli. Toliko znanstvenikov bi lahko dalo več od sebe.

Andrej Detela

Akcijski odbor pri IO SŠLVZ je 17. oktobra 1972 pripravil manifestacijo zaradi protislovenske gonje proti koroškim Slovincem. Po zborovanju v Studentskem naselju je okrog 700 udeležencev mirno demonstriralo s pohodom po ljubljanskih ulicah.

V OCENO SMO DOBILI:

BIBLIOTEKA RAZLOG (Studentski center Sveučilišta u Zagrebu):

Tonči Petrasov Marović: PREMEŠTANJA

Nenad Šegrić: MAJSTORI SREČE

Ante Stamač: DESIFRIRANJE VAGE

Bruno Popović: MATOS I NAKON NJEGA

Branko Despot: VIDOKRUG APSOLUTA

(CS BEOGRAD):

Milan Bunjevac: ANUJEV KALEJDOSKOP

LIPA, KOPER:

Edelman Juričić: PESNIŠKI LISTI

Jolka Mihč: PESNIŠKI LISTI

MLADINSKA KNJIGA, Ljubljana:

BEVKOVA KNJIGA

Zarko Petan: AVTOBIOGRAFIJA

Adolf Bibič: ZASEBNOST IN SKUPNOST

(„CIVILNA DRUŽBA“ IN DRŽAVA PRI

HEGLU IN MARXU)

Slavko Pregl: NOVA ZGODOVINA

Slavko Kremenšek: SLOVENSKO ŠTUDENTOVSKO GIBANJE 1919 – 1941

STUDENTSKA ZALOŽBA, Ljubljana:

Lev Trocki: LITERATURA IN REVOLUCIJA

Kaže, da obstajata v družbi samo dve kategoriji ljudi, ki so pripravljeni pasti v prepad med idealom in stvarnostjo: to naj bi bila na eni strani mladina, na drugi pa pesniki kot derivat mladostnega infantilizma. Vse drugo je samo v sebi že določeno, ima svojo fizionomijo, trdnost – delavski razred in družbene plasti, ki se programsko navezujejo nanj, ter razredni sovražnik v bistvu pojavnih oblikah. Mladina bi kot enotna kategorija lahko prišla nekam vmes, razpoložljiva in pridobljiva za oboje. Navkljub zatrtju, da jo je treba obravnavati diferencirano, torej kot neenoten pojav, se tako v tezah za III. konferenco ZKJ kot v mnogih razpravah o njej govori samc v smislu socialne slojevitosti, mogoče še stanovske (mladina v proizvodnji, študentje, mladina na trgu delovne sile, pripravniki itd.). Čeprav shema edeala (idealne stvarnosti) in realnosti (realne stvarnosti) ni povsod eksplicitno izražena, pa je v nekaterih rezultatih, ki jih te razprave dajejo, vendarle mogoče prepoznati ta prenostavljajoči princip.

Rezultati kažejo na samovoljne predpostavke najprej mladostnega idealizma, ki naj bi bil mladini dan, bodisi da izhaja iz ne-izkušenosti ali mladostniškega vitalizma, nekake biološke nepopolnosti mladine, drugič pa se predpostavlja politična neopredeljenost (nezajetost v politično organizacijo),

razpoložljivost. Shemi so prilagojeni tudi akcijski programi vzgoje kot sistema indoktriniranja ter organizacije kot mentorske, kontrolne organizacije.

Razprave ob tezah za III. konferenco so nakazale vrzeli, predvsem v opredeljevanju organiziranja, odnosa med Zvezo mladine in Zvezo študentov, zajet ni problem delovnega statusa študentov, jasno pa je, da se tendenc, ki se porajajo med mladino, ne da odpraviti s splošnim govorjenjem o „ultralevičarstvu“, „avantgardizmu“, „pripadnosti samoupravljanju“ itd. Sociologizem tez bi se dal prerasti samo z opredelitvijo nenavadnega pojava „gibanj“, jasno prisotnega že od leta 68 dalje. V luči zadnjih razprav v zvezi z mladino in socialno diferenciacijo (iskanje milijarderjev) se ponovno postavlja vprašanje indikativnosti teh gibanj, ki so že pred nekaj leti postavila ta vprašanja. Samo spomnimo se zapletov okrog letaka akcijskega odbora IO SŠ LVZ, ki je postavil problem tistih, ki pod krinko socializma bogatijo (Ali je povzročil izraz „rdeča buržoazija“ več vznemirjanja v javnosti kot pa „milijarderji“?), pa je bil letak zaplenjen in prepovedan. Navsezadnje je nacionalizem izkoristil prav nerešene socialne probleme, da je za njimi skrtil svoja totalitarna svojstva in se prikazoval kot mamljiva alternativa, učinkovitejša (po modelu grških polkovnikov) od drugih. Brez večje

pronicljivosti je mogoče ugotoviti, da III. konferenca ni reševanje problemov za ali namesto države, ampak gre za uresničevanje programa, ki je veliko širši in ki ga konferenca o socialnem razlikovanju ni absolvirala. Še več, gre za to, da je razreševanju „vprašanja mladine“ predpostavljena kreacija revolucionarnega programa: marksistične kritike, politizacije „hromih“ možnosti.

Izhodišče „reda“ „anarhiji“ ne more nadomestiti alternative „demokracije“ – „samovolje“. Zato želja ob razpravah za konferenco ne more biti nič drugega kot pa želja, da se na dnevnem redu pojavijo teme, ki odločajo o usodi socializma. To ni nikakršna „idealnost“. Največ upanja dajejo tisti, ki so obšli kot neplodno tako idealnost kot realnost. Devalvaciji zgodovine, zgodovinske opredelitve, pojma marksizem je predhodil usodnejši proces izginjanja razmer, ki jim dajejo vrednost, konkretnost, političnost. Mladina se tako ne more pojaviti kot „problem“, ki lahko samo nekomu pripada, torej problem apatije in sovražnosti, marginalnosti. Merilo razlikovanja more izhajati samo iz dejstva, da je z vsem skupaj produkt razredne družbe, ne idealnega, ampak zgodovinskega. Tudi možnosti za razrešitev nakopičenih spopadov so lahko uspešni samo s tem razlikovanjem.

Marjan Pungartnik

koncept lista tribuna

I. „Delovni ljudje lahko odgovorno oblikujejo stališča in odločajo, samo če so vsestransko politično obveščeni.“ (Iz dokumenta SZDL danes)

Od opredelitve za neko politično usmeritev (kot sestavnega dela koncepta) pa do konkretnega časopisa je enako daleč kot od teorije do prakse, s pogojem, da teorija ni zgolj norma, praksa pa ne golo ravnanje. Koncept nastopa v tej navidezni razdvojenosti osrednje, ne mogoče kot vez med njima, ampak kot določilo. Ko se postavlja koncept, se postavlja temeljno vprašanje o družbenem položaju in možnosti subjekta. Njegova vprašljivost ne more biti v njegovi opredelitvi do kakršnega koli programa (torej tudi v odnosu do nenavajenega programa), ampak samo iz njegove eksistence kot subjekta. „Družbeno ekonomski sistem socialistične demokracije lahko ustvarja in razvija samo aktiven, materialno in moralno zainteresiran posameznik, človek in državljan,“ pravi program ZKJ. Pot se seveda pričinja pri posamezniku katerega splošnost je družbena splošnost, ne pa funkcija v okviru države. Govorimo o zgodovinski opredeljenosti in možnosti subjekta. Konstituira se prvi distinktivni instrument koncepta: samoupravljanje, a ne osiromašeno na sredstvo – samoupravljanje kot zgodovinska alternativa.

Druga distinkcija je pogojena z dejstvom, da so v vsakdanjo prakso družbene dejavnosti vržene take kategorije, ki funkcionirajo zgolj prestižno, s tem pa delno; namesto notranje pomenske napetosti nastopajo enodimenzionalno, absolutno, prilastkovno. Predvsem gre za take kategorije, kot so „avantgardizem“, demokratičnost, „marksističnost“. Vse se bolj ali manj navezujejo na položaj, ki si ga lastitelj teh epitetov želi ali pa hoče utrditi. Marksizem jih je opredelil in podvrnil kritiki ideologije; niti najmanj jih ni mogoče ovreči z ovekovečenjem (tudi če etiketa trdno prime,

Zamudo izida prve številke letošnjega letnika Tribune je treba pojasniti, saj je niso zakrivali uredniki. Po štirikratni prepovedi v lanskem letu je bilo treba izdelati nov koncept lista, ga potrditi na skupščini SŠ LVZ in izvoliti nov svet Tribune, ker je prejšnji odstopil. Objavljamo prva dva dela koncepta, pomembna za usmeritev lista in za razpravo o njej.

UREDNIŠTVO

jo je mogoče gledati samo kot etiketo – kakršno koli enačenje marksizma z dodatkom, prilastkom, ideologijo, ko je zaključena v doktrinarnem sistemu, pa zaradi tega nepojasnljiva iz sebe, ruši marksizem) niti ne zavračati z enakovrednimi. In če se bo Tribuna zavzel za marksizem, tega ne bo delala za marksizem, tega ne bo delala zaradi priznanja posebnega statusa, ki bi prej onemogočil, kot omogočil avtonomijo kritike. Pristati na vlogo, da sme reči tisto, kar se drugim ne spodobi ali ne izplača, je dokaj ključna naloga. Tudi „reči vse“ ne more smiselno koncipirati list; gre torej za vidik, ki presoja pojave po njihovem pomenu, v celoti družbe, ne po normi (deklaraciji).

Tretji konceptualni element ja pripadnost univerzi, ne v ozko pripovednem smislu, ampak v širšem, reprezentativnem, po katerem mora biti osrednjost opravičena z dogajanjem na njej. Tu razpadata predsodka „koga predstavlja“ in „aktivna manjšina“. Na eni strani dogajanja ne sprašujejo za pristanek, še manj pa morejo ostajati v zakonu manjšine na drugi strani. Sindikalizacija kot prva stopnja angažiranja je edina realna postavka Skupnosti študentov (katere organ in avtonomni del je tudi Tribuna). S tem bi se list osamosvojil nasproti instrumentalizaciji univerzi nelastnih tokov, še bolj pa abstraktni angažiranosti. Kritika „radi-

kalne kritike celotne družbe“ je kritika „lebdečega“ intelektualca, katerega abstraktnost je v tem, da se bodisi ni sposoben navezati na nobeno konkretno alternativo, pa tudi ne graditi lastne individualizacije.

II.

Usmeritev lista ne more biti instrumentalna, tj. podrejena samo enemu interesu, ampak mora izhajati iz spoznane vprašljivosti stvarnosti. To je tudi osnova kritike in kritika sama. Njene spoznane predpostavke:

a) Univerza je razgrajena, ne deluje kot enoten politični subjekt; razgrajena v mnogoterem smislu: na druga drugi tuje ustanove, nevtoritarne profesorja in izgubljenega študenta, na socialne objestneže in socialno ogrožene, na dobre in slabe študente, na dobre in slabe profesorje, na dobre in slabe učne programe, na umne in nevedne. Delna racionalizirane teh nasprotij (s tem da opravičujejo in pogojujejo celoten visokošolski študij) je neracionalnost celotne družbe s vice verse. V tem smislu bi bila usmeritev zgolj na študijsko problematiko (nekateri mislijo, da je to univerzitetna) potrditev in ravnanje te nesmiselnosti. V sferi publicitete so posredovane možnosti za to, da mistificirana razgrajenost pokaže svoje pravo lice: tj. nesmisel.

b) Univerziteni intelektualni potenciali tvorijo prej agregat različnih usmeritev kot smiselno celost. Ta proces lahko gledamo z dveh zornih kotov. Prvega predstavlja kritika kot poskus spoznanja celote: če je prodrta družbena kritika, se je umaknila kulturna problematika, kultura in literatira sta se izmikali kot področji spopada, pa jima je pripadla (dez) interpretacija parcialnega. Drugi vidik je v delovanju politike, kamor lahko vključimo tudi projektirano vlogo komunistov v uredništvu. Razbijanje politike, ki vidi v sestavljenjskih pojavih samo reflexe primitivnega polikantstva, je razbijanje lastne samozaljubljenosti, izziv, da gremo prek meja fetišizirane politične prakse.

Izziv k interpretaciji zgodovine.

razgovor: domovi

„Študentka išče v centru ali blizini ogrevano sobo s kopalnico in souporabo telefona. Ponudbe pod „Do 1000 ND.“ 38079 intervju z direktorjem zavoda študentskih domov z Jurijem Kogojem. Že dva meseca beremo v časopisih podobne oglase. Stanovanjski terorizem ljubljanskih privatnikov iz dneva v dan rase.

Najemnina za podkletna stanovanja znasa že več kot 500 dinarjev za osebo. Najemnina ne pozna meja! Na drugi strani imamo še vedno anarhično študentsko naselje. Kaj je in ali sploh je kaj novega s prostori študentske republike? Na to vprašanje smo poskušali dobiti odgovor od tovariša Jurija Kogoja, direktorja študentskega naselja.

Vprašanje: Kakšni so vzroki za povišanje življenjskih stroškov v študentskem naselju in kakšne posledice pričakujete?

Vprašanje: Kakšni so vzroki za povišanje življenjskih stroškov v študentskem naselju in kakšne posledice pričakujete?

Odgovor: Za povišanje stroškov sta dva vzroka. Prvi je podražitev nasploh, drugi pa povečane storitve zavoda. Le-ta namreč poskuša študentom vsako leto izboljšati bivanjske pogoje. V vseh domovih bomo zamenjali polhištvu. Največ pritožb je bilo v študentskem naselju zaradi tople vode, zato poskušamo urediti, da bi imeli stalno toplo vodo. Največ se bo to le-to spremenilo v akademskem kolegiju, ki je zdaj dobil centralno kurjavo in stalno toplo vodo. Prej je bilo v tem domu življenje res težko, ker ni bilo urejeno ogrevanje, in so študentje mnogokrat študirali v hladnih sobah in celo ob svečah, ker elektrika ni zdržala obremenitve. Štipendije naj bi se zaradi povišanih življenjskih stroškov revalorizirale z lanskimi 76 starih tisočakov na 90, to je za 18 odstotkov. Cene v študentskih domovih se ne smejo dvigniti za več kot 18 odstotkov, ker bi to pomenilo padec standarda. Torej je 18 odstotkov zgornja meja mogočega povišanja cen. Na moj predlog je izobraževalna skupnost sprejela stališče, da bo financirala tudi del amortizacije opreme, in sicer za domove 60 odstotkov. Zato je cena obroka hrane dvignjena za 18 odstotkov, cena stanovanja pa znatno manj v študentskem naselju na primer za 9,6. Če se bo štipendijska politika držala začrtane poti, bo delež stroška za hrano in stanovanje pri štipendiji zmanjšan. Leta 1970 je za to študent porabil 75, 1971. 62,6, tega leta pa le 60,9 odstotkov štipendije. Tako gibanje je rezultat resnega napora Zavoda študentskih domov ter novih obveznosti, ki jih je sprejela republiška izobraževalna skupnost.

V.: Vedno znova se pojavlja vprašanje kapacitet. Kako je to urejeno za študijsko leto 1972/73?

O.: Na univerzi obstaja komisija za sprejem v študentske domove, kar je dobra rešitev. V njej sodelujejo predstavniki univerzitetnih profesorjev ter študentov. Trenutno imamo v študentskih domovih v Ljubljani 2658 postelj, pri čemer nista všteta dom višje šole za zdravstvene delavke in dom FSPN. Skupno imamo torej nekaj čez 3000 ležišč. To je glede na število vpisanih študentov vsekakor premalo, kar se je posebej pokazalo letos. Lani smo imeli za novince takoj na razpolago 364 ležišč v novih blokih. Letos je drugače. Na teh ležiščih so ostali študentje, ki normalno nadaljujejo študij. Komisija za sprejem v študentske domove je morala odkloniti 280 prosilcev. Toda niti tiste, ki so bili sprejeti, nismo mogli vseliti takoj, ker praznjenje študentskih domov ne poteka istočasno kot vseljevanje. Izseljivanje traja do polovice novembra, so pa tudi problemi

s pogojno vpisanimi in z diplomanti. Takoj ko smo zvedeli, da v normalne sobe ne bomo mogli pravočasno sprejeti vseh, ki so bili sprejeti, smo se odločili za nesrečno varianto, ki je pa boljša od ničesar. Odprli smo skupinske sobe. 110 novincev spi v skupinskih sobah. V vsaki jih je od 5 do prek 20. Študirajo seveda lahko samo zunaj tega prostora, v knjižnicah, čitalnicah. Jasno, pogoji bivanja v skupinskih sobah niso dobri. Trudimo se za čimprejšnjo rešitev vprašanja tistih, ki nimajo več pravice bivanja v študentskih domovih, da bomo na njihova mesta v normalne sobe, dvojke, vselili novince. Komisija je sprejela skupno pod A in B 708 študentov, pa smo jih vselili doslej 419. Okoli 150 jih je sprejetih pod B, ti dobijo pravico do vselitve konec koledarskega leta. Vendar je jasno, da vseh ne bomo mogli vseliti. Do začetka novembra se bodo izselili tudi tisti, ki niso napravili izpitnih pogojev, tako da upamo, da bomo večino novincev iz skupinskih sob preselili že do takrat. Toda nekaj je jasno: število postelj ne more več slediti naraščanju števila študentov. Prišli smo v situacijo, da moramo od študenta, ki ni opravil vseh izpitov, zahtevati izselitev. Poseben problem so diplomanti. Če moramo od njega zahtevati, da se izseli mesec ali dva pred diplomom, je s tem storjena škoda tudi družbi, ne samo diplomantu. Postdiplomci nimajo v sedanjih razmerah nobenih možnosti za bivanje v študentskih domovih. Na republiški izobraževalni skupnosti in na univerzi je že bil razgovor o graditvi novih študentskih domov v Ljubljani. Sklenili so, da bo v okviru razvojnega načrta univerze pripravljen perspektivni načrt izgradnje študentskih domov. Problem pa ne bo rešen v kratkem času.

V.: Kako je s študenti iz drugih republik?

O.: Zaradi premajhnega števila ležišč so naši kriteriji za sprejem študentov iz drugih republik v študentske domove zelo ozki. To povzroča resne in težke probleme, posebej če upoštevamo, da je sistem štipendiranja v drugih republikah drugačen, da so štipendije nižje.

V.: Kako je z ilegalnim bivanjem v domovih?

O.: Vprašanje ilegalnega bivanja je v govorih dostikrat predimenzionirano. Stanje po domovih kontroliramo nekajkrat letno. Po kontroli smo ugotavljali, da ilegalcev ni veliko. Za ilegalca ne štejejo tistega, ki je dan, dva, tri prespal pri kolegu. Tudi letos smo napravili pregled po domovih, toda še ni končan. Po podtkih iz tega pregleda je število tistih, ki nimajo pravice v domovih, minimalno. Tudi tokrat se je potrdilo pravilo, da je govorice več kot ilegalcev. Do pojava ilegalstva pride največkrat na ta način, da v sobi prebiva študent, prijavljen na ime nekoga drugega. Na upravi v taki množici ni mogoče spoznati posameznikov. Zaradi tega ima uprava omejene možnosti odkrivanja ilegalcev, vendar študentje preko disciplinske komisije sodelujejo pri razčiščevanju ilegalstva.

V.: Zanima me, zakaj gradite telovadnico in kdaj bo zgrajena?

O.: To ste vprašali vsekakor zaradi tega, ker so zelo potrebne nove postelje. Odgovor je jase. Menimo, in študentska organizacija prav tako (prepričan sem, da je to v interesu vseh študentov), da ni dovolj samo postelja in prehrana. Študent ima tudi druge potrebe: študijske, kulturne dejavnosti, rekreacijo. Šport je za mladega človeka zelo pomemben, zdrav način življenja je istočasno pogoj za dober študij. Dogaja se, da kritiziramo študente, ker se napijejo, napravijo kakšno neumnost, kar se pri taki množici sem in tja mora zgoditi. Vprašujemo se, kje naj prebijajo tisti časi, ko ne sedijo ob knjigi ali niso na fakulteti. Telovadnica pa tudi drugi objekti so nujni sestavni element pogojev za življenje v študentskih domovih. Telovadnica bo zgrajena do prihodnje pomladi, v načrtu pa je tudi bazen, ki je postal že nujen.

Intervju vodil: Nikola Damjanič

študentski tisk

V sredini junija je bilo v Ohridu posvetovanje o študentskem tisku. Pripravilo ga je predsedstvo ZSJ. Po uvodnih referatih Milutina Stanisavca (gl. urednika Idej), Blagoja Filipovskega, člana predsedstva, in Marjana Pungartnika se je razvila razprava, v kateri naj bi sodelovali udeleženci iz vseh uredništev ter vodstev Zveze študentov, in ki naj bi služila za tematsko sejo predsedstva o študentskem tisku.

Želji po obvladovanju študentskega tiska postavimo nasproti prav ta tisk; opozicionarski ali kritičen, grupaški ali odprt, kakršen koli pač, pa bomo videli, da je v sami postavitvi problema v Ohridu obstajala čudna dvojnost. Gre za funkcijo, ki jo študentski tisk opravlja, strogo zaprto v republiške meje, ki jih presega le izjemoma. Na drugi strani pa gre za težnjo, da bi ga podvrgli enotnemu tretiranju s strani jugoslovanske študentske organizacije. Vsaki strani problema pripada namreč odločilno vprašanje sposobnosti, da se postavi na tako visoko splošni ravni.

Razprava je tudi po uvodnih referatih bežala na vse mogoče strani, kar nazorno priča, kako različne situacije doživlja jugoslovanski študentski tisk. Pogoj za koherentno analizo tega pojava torej zahteva ne nasilno enotenje, temveč dovolj širok okvir. Posvetovanje je bilo ravnalo ravnalo pri tem, ker je gledalo vse različne manifestacije izključno subjektivno, tako s stiske študentske organizacije kot z omejene prakse posamičnih listov. Študentovemu uredniku A. Postoloviću se skorajda ni zdelo vredno razumeti, da je Študentski zbor povsem drugačen od njegovega lista, da ima povsem drugačno vlogo in da je mogoče naloga večjega centra, kjer so družbeni tokovi zgoščeni do stopnje relevantnosti za celotno družbo, tudi v tem, da ne ocenjuje vsega s foteljske privilegiraniosti. Ravno Postolovićev govor je pokazal tisto, česar drugi niso mogli, ker so bili prisiljeni svoj položaj posploševati: pravo vlogo (ali pa disfunkcijo) študentskega tiska. Zanj je namreč značilno, da je intelektualno jedro študentske populacije, njegova dejavnost (učinkovitost, konstituiranje na dejavnosti) je v strogo diferenciranih sredinah veliko bolj jasno odvisna od demokratizacije celotne družbe kot pa v razvojnih sredinah. V odvisnosti od razvitosti se študentski tisk nagiba zdaj k posredovalno oblastveni zdaj pa k sebi lastni funkciji. Prvo je mogoče odkriti pri tistih, ki nastajajo v malih centrih ali pa v okolju, kjer ima univerza še v večini prosvetiteljsko vlogo. Druga je nekoliko bolj sporna, ker za seboj vleče čisto konkretne oblike akcije, demokracije, da ne rečem v pozitivistično mistiko zavite „vrednote“. Temu modelu se približuje trojica Student – Študentski list – Tribuna, vendar je še daleč od kakršne koli čiste relevantnosti. V kasnejši razpravi komisije za zaključek se je ta vidik obstoja študentskega tiska opredelil z „idejnimi tokovi“, kar se je izrodilo v pragmatično naštevane nalepk („ultralevičarstvo“, „radikalizem“, „nacionalizem“ itd.). Ravno ta absolutizacija „idejnih tokov“ onemogoča pojasnitev, čemu tolikšne razlike v političnih usmeritvah, še manj pa poskus, da bi odkrili družbeno ozadje študentskega tiska. Ena zanimivih tez na posvetovanju, da je jedro pojava študentskega tiska gibanje inteligence, je ostala brez odziva. Težko je namreč reči, da je jedro neka organizacija, pa tudi nobeno abstraktno gibanje ne; dovolj karakteristična bi bila splošnejša primerjava med temami, ki se jih je loteval Praxis in na drugi strani študentski tisk.

Posvetovanje naj bi vsaj shematično obdelalo odnos študentske organizacije do tiska, pa je navsezadnje obveljalo, da mora imeti tisk določeno dozo avtonomije.

Tako stališče odnos ukinja, ker ostaja tisk znotraj organizacije kot njen del, opravlja tisto delo, ki bi ga morale opravljati organizacije same. Ozadje stališča je tudi normativno pojmovanje programov (tako ZŠJ kot ZKJ), ne pa stvarno, to pomeni, da je program stvarnost, ne pa volontersko-normna kategorija. Previdnost glede avtonomije listov je narekovala slaba izkušnja, da so le-ti večkrat pobegnili iz vladanja študentske organizacije, pa je tak spomin blokiral nadaljnje prodiranje v bistvo, študentska organizacija se je pravzaprav ujela v lastno past: nemoč organizacije ne more prenesti večje diferenciacije (katere odraz je tudi avtonomija tiska), zato je bila prisiljena obračunavati z uredništvu z zamenjavami, ne sicer vedno negativnimi; dolgoročneje ji to onemogoča vzpostavitev samostojnega, kritičnega in odprtega tiska. Ravno pri krogu te problematike se je pokazalo, da bi se moralo posvetovanje odigrati na ravni republiških organizacij, saj je odnos ZŠJ do tiska ravno tako abstrakten, kot je njen odnos do republiških organizacij.

Prepovedi niso zbudile velikega zanimanja, kar samo dokazuje naprej njihovo marginalnost, v drugi vrsti pa dejstvo, da se njihove prave vloge zaveda le mali del. Navsezadnje se je pokazalo, da je vprašanje, ali so prepovedi cenzura ali ne, nepomembno, če ne obravnavamo realnega položaja študentskega tiska. Tu ne gre zgolj za skalo pritiskov, ki bi jo odštevali od nekega idealnega političnega sistema. Omejitve (pritisk) je treba sprejeti kot realnost, kot način, s kakršnim se družba konstituira, toda ne razumljeno kot politično preigravanje. Ravno notranja trdnost študentskega tiska je mogoča samo prek take konfliktnosti. Pojavlja se še provokativno vprašanje, ali deklariran neobstoje cenzure resnično pomeni brez cenzurje. Prej ne kot pa ja, kajti, kdo bi se odrekel v vsakdanjih političnih odločitvah nekaj že ustaljenim oblikam omejevanja.

Težko je tudi reči, da je posvetovanje moglo izpolniti nalogo, da se znova vzpostavi tesnejše sodelovanje med študentskimi glasovi. Dobil sem namreč vtis, da bi pred tem morali rešiti vprašanje informiranja v ZŠJ; tako so bili listi postavljene pred nalogo, da spravljajo iz zagate študentsko organizacijo, ki na jugoslovanski ravni pogosto obstaja samo od plenuma do plenuma, od konference do konference in od stališča do stališča. Za to seveda niso mogli biti toliko vneti, kot bi bili, če bi šlo za čisto njihove interese. Problem študentskega tiska torej ni absolviran, vendar ga bo moral očitno načeti tisk sam – toda kot vprašanje Zveze študentov. Plodove posvetovanja je namreč mogoče zreducirati na manifestacijo dobre volje.

Marjan Pungartnik

koroška

Rdeči prapor, 18. avgusta 1920, št. 23, str. 1

PROLETARIJATU PLEBISCITNEGA OZEM-LJA NA KOROŠKEM!

Pariška konferenca, predstavnik svetovnega kapitalizma in imperijalizma, je poslala k nam na Koroško nekako komisijo, da dela nekaj plebiscit.

In evo danes komisija v plebiscitnih zonah A in B! S tem se je pričela prava komedija. Nacionalistični svet koroške dežele besni. Od ene strani se vpije: „Živio“, od druge strani pa: „Heil!“. Nacionalisti na Koroškem so zbesneli, obojni, nemški in slovenski. Dolge procesije teh nacionalistov romajo k tej komisiji, se pritožujejo, protestirajo, prosijo. Ljudstvo se razburja na shodih, potem brezvestnega časopisja, postaja nestrpno in kriči kot znorelo. Časopisi, nemški in slovenski prinašajo lepo, slovesno obrobjeni dolge, ognjevitve pozdravne članke, kjer v antantnih jezikih slavijo predstavnike „pravice“ in se jim priljubijo na svoj način za naklonjenost. Komisija pa gleda na vso to komedijo, ki je ne razume in izda tu in tam kak plakat glede „takomenovanega“ plebiscita.

Tako izgleda zdaj ta glasovalna norišnica na Koroškem!

Nas komuniste briga ta komedija le toliko, v kolikor se tiče proletarijata. In tu nas navda za-

Tost! Danes je na Koroškem očajizem pokopan, danes je nacionalistična gonja omamila vse delavstvo tako, da je popolnoma pozabilo na svoje socialno stanje in slepo drvi za nacionalisti. Danes na Koroškem ne moreš biti pravi socialista; ako si socialist, moraš molčati, drugače se ti zgodi kakor Liebknechtu v Berlinu.

Temu je krivo izdajalsko početje vodilnih krogov v vrstah socialne demokracije, v kateri je organiziran naš koroški proletarijat. Mentaliteta koroških socialistov se danes popolnoma nič ne razločuje od mentalitete raznih nacionalcev. Lokalni patriotizem, ki pravi: „Mi smo Korošci!“, je pri socialistih ravno tako v modi kot pri drugih buržujskih strankah. Duh internacionale gine iz mas vedno bolj in bolj in politično obzorje koroškega proletarijata se krči v koroškem šovinističnem močvirju.

Politike, ki jo v tem pogledu dela na Koroškem oficijelna nemško-avstrijska socialna demokracija z dr. Rennerjem na čelu, ne moremo imenovati drugače kot veliko polit. (ično) umazanost. Skoro ves strokovno in polit. (ično) organizirani proletarijat na Koroškem je popolnoma pod vplivom sosednje nemško-avstr. (ijske) soc. (ialno) dem. (okratske) stranke, ki ga izigrava v svoje nesocialistične, nacionalne svrhe. Nekaj tega proletarijata je formalno organiziranega v jug. (oslovanski) soc. (ialno) dem. (okratski) stranki, ali vse te organizacije so faktično pod vodstvom in vplivom nemške soc. (ialno) dem. (okratske) stranke, katera daje vodstvom teh organizacij direktive za postopanje. Voditelji soc. (ialno) dem. (okratske) stranke pri nas so zloglasni „sodrug“ Groger, Pressien itd., ki se prav nič ne razločujejo od drugih nacionalističnih bestij D Anunzijevega kalibra. Ves vpliv stranke so udinjale nacionalistični in lokalpatrijotični propagandi. Trenutno so obvladali razpoloženje delavstva, zato deluje zavestno, brezobzirno na sorodno jugoslov. (ansko) soc. (ialno) dem. (okratsko) stranko, ki pa vpricho teh razmer žalostna stoji ob strani in igra vlogo politične mevze. Usoda jug. (oslovanske) soc. (ialno) dem. (okratske) stranke je res obupna. Delavstvo, faktično pod vplivom nemških strank, nima nikaškega zaupanja do svojih voditeljev, ki jih uobče poniževalno imenujejo „Kranji!“ Dalje se je vsled narodnostnih razmer nateplo v stranko mnogo sumljivih elementov, veleposestnikov, trgovcev in drugih takih ljudi, ki so po prepričanju vse prej kot socialisti, ali iščejo zaščite v njej. Lahko si mislimo srčne bolečine soc. (ialno) dem. (okratske) stranke ob pogledu na lastne pristaše. Zatorej tudi ta neodločnost v vodilnih vrstah naše socialpatriotske nacionalne stranke v pogledih na koroško vprašanje, tako cincavo pisanje nje-nega časopisja.

Pravo orijentirana socialistična politika najde tudi iz tega čisti izhod. Mi komunisti v jugoslovanskem delu Koroške smo v tem pogledu že jasno precizirali svoje stališče. Naš delegat, ki smo ga poslali v Vukovar, je na Kongresu izjavil, da komunistično orijentirani proletarijat na Koroškem odklanja plebiscit, ki ga nam je servirala pariška kapitalistična gospoda. To izjavo je pozdravil takrat celi kongres enodušno. In koliko prahu je vzdignila ta izjava v časopisju naših social patrijotov. Koliko nerazumevanja, zavijanja!

Isto stališče kot mi, zavzema glede plebiscita tudi komunistična stranka v Nemški Avstriji in njena voditelj Kerže in Tomahc v Celovcu.

Proletarijatu Koroške in posebno onemu iz cone A in B pa kličemo:

Delavci iz fabrik, iz lesov, kmetje z njiv in travnikov in vsi tisti, ki ste tlačeni, in ki čutite jarem kapitala na vaših ramah, vas „plebiscit“ ne briga čisto nič. Tak plebiscit ni stvar delavstva! Delavstvo ni zato tukaj, da bi delalo meje med narodi, ali da bi pomagalo buržoaziji graditi take meje; ampak delavstvo mora meje, ki jih kapitalizem gradi, razdirati in podirati. Meje podirati je tvoja naloga, proletarijat! Pustite gnilo nemško in slovensko buržoazijo, naj se grize med seboj, naj dela meje, ker gospoda nima drugega dela. Ona je dolžna delati tako, ker je obsojena od usode časa na smrt in se bo s tem izčrpala. Cilji delavstva so čisto drugi, posebno v današnji revolucionarni dobi. Mi se moramo boriti za v-postavitev sovjetske demokracije, katere sliko nam podaje bratska Rusija, za v-postavitev proletarske diktature.

Na dan plebiscita naj vsak zaveden proletarec, vsak komunist ostane doma! S popolno abstinenco pokaži, ti delavstvo, svojo politično zrelost, da ne priznavaš odločb Pariza.

Delavstvo, ne hodi se klanjat tej ententi komisiji, ne hodi lizat rok, ne vpj „Heil!“ in „Živio“. ne trosi cvetlic tistim, ki so predstavniki gnjilega družbenega reda, tistim, ki hočejo uničiti sovjetsko, delavsko Rusijo. Proletarijat ni za te vrste

„plebiscite!“ To je naše komunistično stališče, stališče jugoslovanske in nemške komunistične stranke, katerega se držite. To kar nam predpisujejo, ni samoodločba narodov, to je uspavane nas v stari režim medsebojnega zatiranja, iz katerega vstajajo le krasne perspektive za kruto medsebojno vojsko.

Delavstvo, ne prepiraj se, pod katero kapitalistično državo hočeš pripasti, okleni se komunistične stranke, ki bo vse narodnostne prepire rešila bolje kot Pariz in ententa, okleni se komunistične internacionale, ki vodi resničen boj proti vsakemu zaslužnjemu pravtako socialnemu, kakor nacionalnemu.

Komisiji pa kličemo:
Vive le communisme international!

Koroški delavec
(Lovro Kuhar – Prežihov Voranc)

Rdeči prapor, 23. oktobra 1920, št. 42, str. 3

GOSPODA SOCIJALDEMOKRATI! KJE JE VAŠA INTERNACIONALNOST?

Agitacija za „plebiscit“ na Koroškem pomeni popolen krah socialdemokratske stranke in tej deželi. Socialdemokratska stranka je na celi črti kapitulirala pred nacionalizmom in njeni voditelji so se prodali grofom in baronom. Tu mislimo mi deželno koroško socialdemokratsko stranko v Celovcu in njene voditelje, ker jugoslovanske socialdemokratske stranke na Koroškem ni. Vse strokovne in politične organizacije v A coni, tudi one, ki so članice jugoslovanske soc. dem. stranke, kot Pliberk, Reberca, Ruda itd., delajo po navodilih deželne centrale v Celovcu in so popolnoma v rokah celovških voditeljev Grogerjev in „sodrugov“. Ta vpliv celovške soc. dem. gospode pa sega tudi preko A cone v definitivno ozemlje Jugoslavije, n.pr. v Mežiško dolino, kjer so socialdemokratske organizacije vsled tega popolnoma nesposobne za kako razredno akcijo in vegetirajo pod pečatom nacionalističnih stremljenj.

V A coni so na primer voditelji raznih organizacij obnem tudi voditelji celotne nemško-nacionalne in kapitalistične propagande v mnogih občinah.

Zadnji teden pred plebiscitom je nudil žalostno sliko. Delavstvo in sploh siromašni sloji, ki so v coni A v veliki večini, je boso, nago in gladno, a besni v medsebojnem sovraštvu v veselje kapitalizma. Celovški voditelji Groger, Lukas itd. pa so hodili v družbi s kapitalisti kot Schumy, Lučovnik, Lakner in drugovi okrog po coni A, sklicevali so shode po par. 2 in hujskali proletarijat v najostudnejšo gonjo. Ravno tisti „sodrug“ so v Celovcu organizirali nekaj „Arbeiterbattalion“ (Delavski bataljon, ki je imel namen, vpasti v cono A kot „rešitelj Koroške“. Dunajska centrala nemško-avstrijske socialdemokratske stranke z Rennerjem na čelu, pa teh celovških sodrugov še ni izključila; nasprotno: z dopadanjem in tajnim podpiranjem negujejo to gonjo. Le čitajte „Arbeiterzeitung“ in „Arbeiterwille“!

Grogerja in vobče celovskim socialistom mi ne maramo dokazovati, da ne delajo prav, ker ti gospodje še niso bili nikdar socialisti in nam je pod čast debatirati z njimi o narodnostnih vprašanjih, o imperijalizmu in sploh o pojmih internacionale in socializma, ker so ti postavili gesto, objavljeno v „Sozial-demokratische Mitteilungen“ (ki je delal propagando za nemško glasovanje), ki se glasi:

„Ein guter Deutscher auch guter internationaler Sozialist.“

(„Dober Nемец je tudi dober internacionalen socialist.“)

Ljudi, ki so take parole zapisali na svoje bandere, ne smatram za socialiste.

Ves položaj nam jasno kaže, da danes na Koroškem sploh ne moremo mnogo govoriti o kaki socialistični stranki. To nas uči, da si bo morala vsaka socialistična stranka, ki bo pričela med nami, mase šele odgojiti v nepopačen socialističnem duhu.

To smo mi zabeležili kot objektivni kronisti v vednost listu „Delavcu“, ki v svoji 40. št. tako naivno piše: Na materinem jeziku, Slovenci za Jugoslavijo, Nemci pa za Nemško Avstrijo.“

Kranjski socialdemokrati so vredni bratci svojih koriških tovarišev, samo da so bolj leni. Prejeli so od vladnega plebiscitnega fonda denar in so agitirali seveda za tistega, ki jih je plačal.

Koroški delavec
(Lovro Kuhar – Prežihov Voranc)

ameriški film

Dennis Hopper:

„V Ameriki je revolucija, ne pa pri vas. Če bi tam šel na neko univerzo, bi se srečal s 500 revolucionarji. Odkar sem tukaj, nisem zapazil niti enega.“

Dušan Makavejev:

„Smatram, da moj ameriški prijatelj mora doumeti, da je ameriška revolucija dan današnja svetovna revolucija, ker so ZDA okupirale cel svet.“ (iz diskusije na FESTU '71)

Zadnji dve leti smo imeli priliko videti nekaj odličnih ameriških filmov, zlasti filmov mlajših režiserjev. Ti filmi nastajajo v manjših neodvisnih produkcijah in večini primerov zelo poceni. Šele pri distribuciji se vmešajo večja podjetja, kajti le z njihovo pomočjo te zanimive in brezkompromisne stvaritve najdejo pot na svetovna platna. Tako se spoznavamo z Ameriko, a drugačno od tiste, ki smo jo bili navajeni gledati: kaže se nam s popolnoma drugim obrazom, ki smo ga sicer že poprej poznali, toda ne s filmskih platen.

Novi ameriški film je vzniknil v mlajših, naprednejših, toda finančno šibkih filmskih krogih. Vidneje se je začel oblikovati v šestdesetih letih, a vse do nedavnega ni predstavljal vplivnejšega gibanja. Predvsem zaradi težav pri sami proizvodnji, pa tudi z distribucijo ni bilo bolje. Ustavljen, pohollywoodiziran sistem v ameriškem filmu je krepko zaviral ta del svoje proizvodnje. Vzrokov za tako tretiranje teh del je bilo več, da pa nihče ni maral tvegati s filmi, ki so skromno, pošteno in brez sramu spregovorili o sodobni ameriški družbi, o tem ni dvoma. Po sili razmer je del teh režiserjev pogoltnil underground (od koder so tudi prišli), drugi pa so bili prisiljeni vztrajati. Očitno je bilo, da bo tem filmom treba kaj kmalu priznati vse vrednote, od umetniško-izpovednih do družbeno-kritičnih. Morda so tisti, ki prej niso hoteli verjeti v te filme, le spoznali, da jih je nemogoče še naprej negirati. Nekoč so to poskušali z naprednejšim slojem hollywoodskih režiserjev in scenaristov in so uspeli. Toda fokrat niso imeli proti sebi peščice ljudi, ki bi jo lahko označili za „rdečo nevarnost“, pred njimi je zraslo gibanje, katerega filmi ne analizirajo zgolj ameriško družbo, ampak sodobno družbo nasploh.

Billy in Wyatt (Goli v sedlu – Dennis Hopper) prevozita na svojih motorjih Ameriko. Hitita mimo majhnih podeželskih mest, ki so nebesa pobožnjaštva in omejenosti, se vozita v široko prostornost. Toda njuna super zmogljiva motorja sta na deželi prav tako neprimerna kot onadva v mestu. Svobode in rešitve iz nezadovoljnosti ni, zato se odpeljata proti Floridi, brez pravega cilja. Nekje na poti ju neki šofer tovornjaka ustrelji.

Tudi Joe Buck (Polnočni kavboj – John Schlesinger), zgoden in postaven teksaški mladenič, ni našel v New Yorku objubljenega sveta, ki naj bi komaj čakal nanj in na njegove sposobnosti. Tudi on sklene z bolnim prijateljem oditi na sončno Florido. Narkomana iz Needle Parca (Panika v Needle Parcu – Jerry Schatzberg) pa nimata ne denarja ne volje in ne upanja, da bi kdajkoli zbežala iz velemestnega pekla. Ostala bosta v zloglasnem parku. Bobby Dupea (Pet lahkih skladb – Bob Rafelson, sin iz ugledne glasbene družine, zapusti naftna polja, kamor se je bil zatekel, in se skuša živjeti v staro okolje. Toda doma ne prenese zlaganosti in zatohlosti, in zopet odide. Odpelje se z nekim kamionom, ki prevažala les, nekam na sever.

Vsi ti junaki so mladi ljudje. Iščejo prave poti v življenju. Pripravljani so na žrtve, samo da bi uspeli. Trpijo in prenašajo udarce, ko pa na lastni koži občutijo, da v dni družbi velja le denar, ne pa človek, dopustijo. F ni bolj, drugi manj. Upajo še vedno, zato nekam odhajajo. Nočejo se pretvarjati. Resnici gledajo v oči. Nič več ni v njih bahavosti. Zato si upajo priznati, da so izgubili in da izgubljajo. To pa ni več ameriški duh, kljub temu da še zmeraj ostajajo Američani.

Junaki novega ameriškega filma so njegova bistvena novost. Prek njih se dostojno zrcalijo anomalije sodobne družbe, kajti ti ljudje so nam vse bolj podobni. Njihove stiske so stiske sodobnega človeka v visokocivilizirani družbi, njihovi problemi občedolovski. Novi ameriški film je zato v prvi vrsti ljudsko angažiran, pa zato nič manj politično. Res je, da nam razgalja ameriško družbo, toda ali nismo vseskozi verjeli v tehnični in materialni napredek v ZDA kot v obče humani napredek. Ali ne sledi Evropa vztrajno in nič hudega misleč Ameriki? Zato ne smemo biti tako prekleto ravnodušni do teh filmov, do vseh teh ljudi.

Pravijo, da film lahko pripomore širjenju znanja in izkušenj, da nam lahko omogoči, da dojemamo svet, v katerem živimo, da se zavemo svojih početij. Film nas lahko zavede, nam lahko omrači um, lahko pa mobilizira tudi naše najslabše instinkte, a lahko nam tudi, in to ravno tako intenzivno, pripomore, da se zberemo, mislimo in delamo kot ljudska bitja v izgradnji prave ljudske skupnosti, v katero še upamo.

Jože Dolmark

lev hladnik

Po naravi je lev kralj afriških pušč, po katerih rjove, ogroža tiha pota popotnikov ipd. Pooseblja življenja in sile polno zver. Lev iz ljubljanskega živalskega vrta lahko predstavlja le klenega osemdesetletnika brez naštetih lastnosti, z eno samo željo – imeti mir. Lev (tj. Lev kot Ljubimec,

tnosti s produciranjem zavidljivih količin krvi in občasnim rjovenjem. Drugače je arhitekt, ki pa se v svoji stroki omeji na manipuliranje z libelo in na nekaj pavšalnih opomb, kako se bo vse podrla. Ta Lev (človek) je lev (žival) kvečjemu kot cirkuški lev, ki pod vodstvom B. Hladnika poniglavo skače po ljubljanskih ulicah, čeprav pritiska krut mraz in je za to poskakovanje edini razlog (neutemeljen) filmski scenarij.

Ljubljence žensk in leva (živali) kaže levje las. Dekle izraža svojo srečo in ljubezen z zibanjem na lestencu. Iz istih razlogov se poliva z barvo, iz podobnih razlogov se na vrhu naloženega tovornjaka vozi po Titovi cesti. Vendar razlog za vse to ni ona (kot fiktivna oseba), razlog za to je ponovno Hladnik. Kajti Hladnik hoče zabavati, hoče narediti film, ki bi ljudi pritegnil, ob katerem bi se smejali, ki pa bi istočasno bil ... **ko-medija o jednom od mnogih Hamleta naših dana ...** Torej vsebuje film eksistencialne probleme, se pogloblja v psiho oseb in sploh. To je blef. Ravno toliko identične problematike vsebujejo italijanske kavbojke ali nemške seksualne ko-medije; toda te vsaj upajo priznati kaj so. Ko greš gledat film, veš, da boš gledal 100 minut nasilja ali pornografije in vmesne povezave, veš, da se boš smejal, dolgočasil ali šel ven. Hladnik je nad tem: po eni strani je film propagiran kot zabava, po drugi pa je problemski in poglobljen. (Lev je ...

človek ... koji uvek čini sudbinske greške.)

Malo je bilo filmov, ki bi jim uspelo oboje združiti. Pri nas v zadnjem času le Misteriju organizma. Hladniku nikakor ni.

Postavlja se vprašanje, kaj je potem ta film, ali je eno ali drugo, če sploh. Naj bi bil zabava – to je bil gotovo njegov primarni namen. Če se ljudje ob njem zabavajo, potem je ta svoj namen dosegel. A v tem primeru je to komercialni film in ne umetniški, saj je le malo jugoslovanskih filmov, v katerih bi bile oba elementa združena. Hladnikovega filma ni med njimi; lahko bi seveda vseboval elemente estetskega, vendar tudi teh ne vsebuje kaj prida več kot prej našeta filmska žanra. Če ne še manj.

Kajti film je ne le umetniško, marveč tudi vsebinsko tako bedast, tako popolnoma stupiden, da je kar težko verjeti, da se o njem piše kot o „slovenskem filmskem uspehu“. Lahko se, a v relativnem pomenu, tj. v odnosu do ostalih slovenskih filmov letošnjega leta (ali tudi lanskega, če smo že pri tem). Ker so vsi ostali slabi in je ta slab na drug način, naj bi bil zato bojda boljši. Če se s to argumentacijo zadovoljimo, potem je KO PRIDE LEV seveda nacionalni (=slovenski) filmski vrhunec.

V filmu so 3 (trije) Levi. Arhitekt Lev, zoološki lev in lev Hladnik. Zadnjega sicer ne vidimo, a ga je povsod polno. Najdemo ga na zabavi (ali ni nekaj podobnega (sicer v drugačnem kontekstu in z drugim namenom) prikazoval Gale v filmu Onkraj, ki je s svojo kritičnostjo in umetniško višino burkal duhove na obeh poloblah?). Prav tako slišimo Hladnika, ko violinist, ki se je ravnokar poslovil od vrta, in najbrž še ni prebrodil poštevance in povedka,

povpraša Mihaela (nežnu, melanholičnu medicinsku sestru) in Leva (tužni klovn): „Ali sta švasala?“

Hladnik je v filmu pravzaprav edini lev. Sicer ne divji, po krvi hlepečki gospodar, temveč njegova ljubljanska podzvrst, ki se zadovolji s preživelimi

domesticami ali takimi, ki niso nikdar živele in tudi ne bodo, ki poneumlja, simplificira, poleg vsega pa niti ni toliko levji, da bi upal to pošteno povedati.

KZ

– ta in ostale navedbe v srbohrvaščeni so iz propagandnega biltena

aleš erjavec

f i l m

nacizem in nacionalizem

V današnjih razvitih kapitalističnih družbah se zdijo narodnostni konflikti, kot ga doživljamo v zadnjem času, na Koroškem, skorajda anahronističen. Zavedati se moramo, da Koroška ni Severna Irsko ali Španija, kjer se pod plaščem verskega oz. nacionalnega konflikta skriva neposredno socialno in ekonomsko zatiranje in izkoriščanje. Baski in Severni Irski bojujejo v prvi vrsti antiimperialističen in antikapitalističen boj, ki direktno ogroža interese internacionalnega kapitala in imperializma. Čeprav npr. pri Baskih pristavlja tudi Baskovska buržoazija svoj lonček, pa daje značaj boju baskovskega ljudstva delavstvo in kmetstvo. Baski so tako naravni in direktni zavezniki španskega delavskega razreda. Ost njihovega boja je usmerjena proti španskemu, francoskemu in angleškemu imperializmu. Njihov boj je množičen boj, boj najširših ljudskih množic.

V nasprotju s tem pa se postavlja narodnostni konflikt na Koroškem precej drugače. Na Koroškem niso Slovenci tisti, ki določajo dinamiko dogajanja, določajo ga kvečjemu s svojim obstojem. Na Koroškem ni ofenzivnega boja najširših ljudskih množic, ki bi direktno ogrožal obstoječi družbenoekonomski sistem kot npr. v Španiji ali na Severnem Irskem. Niti pravega pasivnega odpora ni, če izvememo sporadično javljanje malomeščanskih slovenskih organizacij. Nasprotno, opažamo množično nacionalistično gibanje **proti** Slovincem. Problem je na Koroškem ofenzivni nemški nacionalizem, ki dobiva v krajih prav fašistoiden značaj.

Kako si je ta nacionalizem mogoče razložiti, kje ima svoje korenine? Nacionalizem, ki je zakoreninjen v ljudstvu, se pravi tudi v delavskem razredu — kar na Koroškem nedvomno je —, je izraz najhujše ideološke odvisnosti delavskega razreda od buržoazije. Nacionalizem služi edinole vladajočemu kapitalističnemu razredu, ki z njim ustvarja lažno harmoničnost interesov celega naroda, vseh družbenih razredov in z njim opravičuje svoj imperializem proti drugim narodom. Drugič pa — in to je glavno — cepi delavski razred in slabša njegovo moč.

Njegov nastanek seveda ne moremo tolmačiti kot zavestno kolonizacijo delavskega razreda, nacionalizem je sad vseh tistih kompliciranih medčloveških odnosov, ki so v kapitalizmu v prvi vrsti pogojeni z represivno seksualno moralo in profitnim motivom. Torej je neposredno rezultat kapitalističnih družbenih odnosov (naj ne moti da to represivno seksualno moralo in profitni motiv najdemo tudi v tako imenovanih socialističnih državah; tukaj so samo znak, da dediščina kapitalizma še dolgo ni premagana).

Ko nacionalizem obstaja, ga vladajoči razred seveda takoj instrumentalizira za svoje interese. Da pa taka buržoazna ideologija lahko prodre v ljudstvo in v delavski razred, je mogoče le, če se organizirano delavstvo tej kolonizaciji ne postavi po robu. Ravno to se je zgodilo na Koroškem. Avstrijska oz. koroška socialdemokracija je že pred prvo svetovno vojno, ko je bila še edina razredna organizacija delavstva, prešla z internacionalističnih pozicij delavskega razreda na stališče nemške buržoazije. Še posebej se je to pokazalo po vojni v času plebiscita. Tedaj je koroška socialdemokracija dejansko odrekala Slovincem pravico do narodne samoodločbe. „Namesto da bi v nacionalnem vprašanju na Koroškem proglasila nevtralnost proletariata. (...) je koroška socialdemokratska stranka v trenutku ko je šlo za to, da nemška buržoazija izgubi oblast nad slovenskim delom dežele, svoje nevtralno stališče zapustila in z vsemi silami je delovala za to, da slovenski del dežele ostane v okviru nemške države.“ (dr. Janko Pleterški, Progressivne težnje med Slovinci na Koroškem). Prežihov Voranc

je v Rdečem praporu že tedaj pisal o socialdemokratih sledeče: „Mentaliteta koroških socialistov se danes popolnoma nič ne razločuje od mentalitete raznih nacionalcev. Lokalni patriotizem, ki pravi: Mi smo Korošci!, je pri socialistih ravno tako v modi kot v drugih buržujskih strankah. Duh internacionale gine iz mas bolj in bolj in politično obzorje koroškega proletariata se krči v koroškem šovinističnem močvirju.“

Danes je s takoimenovanimi socialdemokrati še veliko huje. Socialšovinisti izpred petdesetih let so se spremenili v stranko modernega monopolkapitala. Več kot pol stoletja, od prve svetovne vojne naprej, so zavešči pes-čuvaj kapitalistične buržoazije in držijo delavstvo, ki deloma še zmeraj stoji za njimi, 1. ker so ga znali z različnimi koncesijami držati na vajetih in 2. ker ni druge relevantne in močne razredne organizacije, v totalni odvisnosti od kapitalističnega razreda. Danes, kot stranka modernije frakcije kapitala, ki uspešno uresničuje integracijo Avstrije v Evropsko gospodarsko skupnost, ki kar naprej racionalizira in modernizira zaostali kapitalizem v Avstriji predvsem z uvozom tujega kapitala, ki sprejema reakcionarne zakone o interesnem zastopstvu delavcev v tovarnah in ki sedaj s pomočjo sindikatov pripravljajo novo ofenzivo zaslepljanja delavcev s tako imenovanim delavskim soodločanjem (kakor da bi se položaj delavskega razreda kaj spremenil, če bodo posamezniki smeli soodločati v kapitalističnih obratih) — da-

nes ta stranka seveda nima nobenega interesa več, da bi delavstvo kakorkoli vzgajala v internacionalističnem duhu, da bi gojila solidarnost med delavci obeh narodov, da bi učinkovito preprečevala nastajanje nacionalizma med delavci na Koroškem.

Zgodovinsko dejstvo je, da je poglaviti vzrok sedanjega mizernega stanja na Koroškem slabost delavskega gibanja, za to slabo st pa je v glavnem odgovorna socialdemokracija.

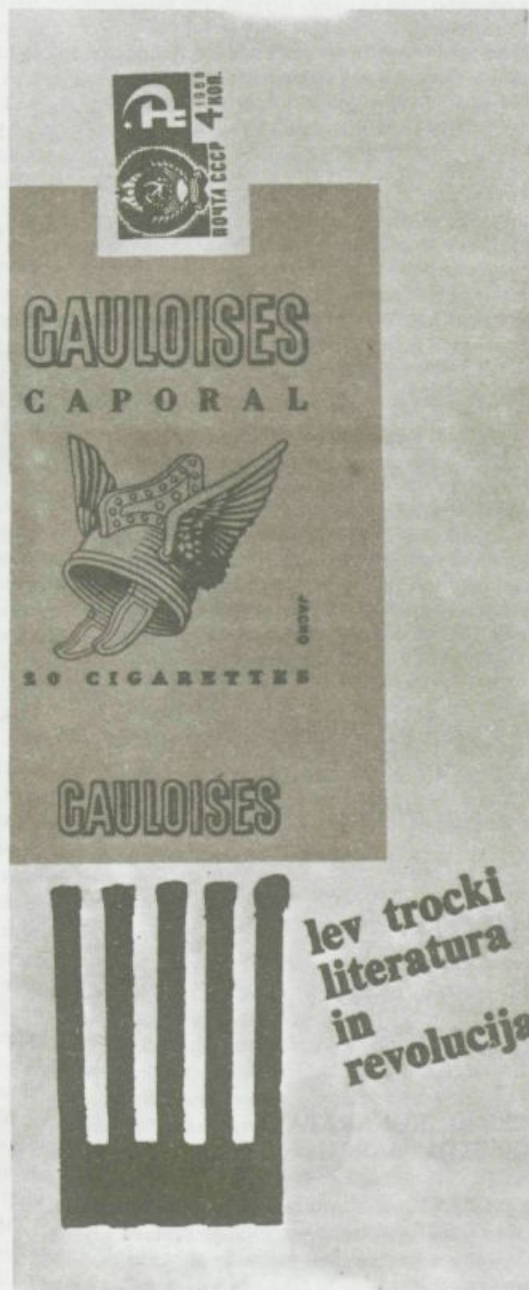
Socialdemokracija je poskrbela po drugi svetovni vojni v sodelovanju z drugimi meščanskimi strankami za to, da so nešteti nacistični zločinci našli zatočišče v Avstriji. V svojem slepem lovu za volilnimi glasovi jih je precej brez pomisleka sprejela tudi v svoje vrste. Za buržoazno stranko, ki živi samo od volilnih glasov, je bilo to na Koroškem brez dvoma potrebno.

Četrto stoletja, od druge svetovne vojne naprej, ko je oblast prevzela neposredno iz rok Hitlerjevih krvnikov, je socialdemokracija na Koroškem že vladna in vladajoča stranka. Četrto stoletja je zvesto služila mednarodnemu kapitalu, četrto stoletja je prakticirala nemško-nacionalno politiko in podpirala in netila narodno sovraštvo med delovnimi ljudmi. Najprej je samo napol uresničevala uredbno o dvojezičnem šolstvu, kolikor je pač bilo potrebno za pomiritev mednarodne politične javnosti. Potem je to dvojezično šolsko ureditev celo čisto odpravila. Zdaj pa že 17 let zavlačuje uresničevanje tistih nekaj formalnih pravic za Slovence, ki so določene z državno pogodbo.

Ker se je položaj pred dvema letoma začel spet zaostrovati in ker je tak narodnostni konflikt za nemoteno kapitalistično izkoriščanje popolnoma nepotreben in brez koristi, je bilo treba najti primeren izhod. Nastal je načrt o 205-ih dvojezičnih napisih. Kot stranka monopolkapitala se socialdemokracija pri sprejemanju tozadevnega zakona ni ozirala na razne partikularistične interese nemške drobne buržoazije, še najmanj pa na Slovence same. Postavitve pravih dvojezičnih napisov pa je bila povod, da je nemška drobna buržoazija aktivirala svoje sile. Nosilec gibanja, ki smo ga lahko spremljali v zadnjih tednih, je bilo prav to klasično malomeščanstvo (trgovci, gostilničarji, uradniki, učitelji ipd.). Če pogledamo, na kakšnih parolah gradi celotno gibanje, nam bo že precej jasno, kakšne družbenoekonomske korenine ima. Glavne parole so bile: grozi slovenizacija oz. jugoslavizacija Koroške!, in, isto z drugim akcentom: Jugoslavija spet steguje roko po južni Koroški. Da so take parole brez vsake realne podlage, ni bistveno. Važno je sledeče: klasična drobna buržoazija se v teku kapitalistične racionalizacije in ekspanzije monopolnega kapitala zmeraj bolj razkrajja. V svojem brezperspektivnem boju za obstanek, proti propadu in proletarizaciji zaradi koncentracije in centralizacije kapitala pa se ne obrne proti monopolnemu kapitalu, ker tega zaradi ideološke odvisnosti od njega ne more, obrne se proti slovenski drobni buržoaziji in proti zunanemu sovražniku, proti Slovincem in Jugoslaviji nasploh. Še druga, bistvena, komponenta igra pri tem važno vlogo: strah pred komunizma. „Jugoslovanski komunizem nas bo uničil, nad bo razlabil in počel z nami vse tiste komunistične grozote, ki jih tako dobro poznamo.“ Ta strah, čeprav fiktiven, igra poglavito vlogo pri celotni protislovenski gonji, kajti vse Slovence identificira s komunisti, z jugoslovansko peto kolono.

Antikomunističen akcent protislovenskega terorizma odloča o njegovem značaju. Kot tak je direktno naperjen proti delavskemu razredu, ki ga sedaj nadomeščajo Slovenci. Vsakčes pa se da instrumentalizirati ob potrebi, (se pravi, če pride tudi na Koroškem do štrajkov in podobnih bojnih akcij delavskega razreda) kot udarna sila proti delavcem. S tega stališča gledano, dobi fašistoidni protislovenski terorizem veliko širše razsežnosti. V današnji mednarodni situaciji poostrenih razrednih bojov — tudi v Avstriji delavci štrajkajo — je tak narodnostni konflikt odlično sredstvo, s katerim se lahko cepi delavski razred, ruši njegova internacionalna solidnost, je odlična preventiva proti socialističnemu osvoboditvi delavstva in njegovih zaveznikov.

R. R.

študentska založba 1972

ALI ŠTUDENT LAHKO OCENJUJE KVALITETO POUKA

Ne mislim odpirati vprašanja, ali smemo študentom pustiti razpravljati o metodah visokošolskega pouka in o kvaliteti pouka posameznega učitelja posebej. Študenti bodo to storili, naj mi to hočemo ali ne. In vso pravico imajo do tega. Drugo vprašanje, bolj stvarno in bolj pereče, pa je tole: ali in do katere mere bomo svoj koncept pouka, učni program, metodo pouka, prioritetni red obravnavanih tem in razdelitev gradiva na teoretski in praktični del uravnavali po oceni in željah oziroma zahtevah študentov. Tudi o tem vprašanju ne bom razpravljaj načelno, kajti nameravam Vas seznaniti s svojimi izkušnjami s predmetom, ki ga poučujem, to je sodno medicino. V zvezi z načelno plato vprašanja mislim, da bi bilo enako nesmiselno študentom zanikati sposobnost kritičnega in konstruktivnega ocenjevanja kvalitete poučevanja kot nekritično slediti njihovim željam in zahtevam. Svoje odgovornosti za pouk učitelj ne more prevesti na ramena študentov ali kogarkoli drugega. Vendar to ne pomeni, da bi smel ali celo moral biti nedostopen za kritične pripombe in upravičene nasvete iz auditorija. Mislim celo, da nam je odziv auditorija enako potreben, kot so gledališčniku potrebne misli kritika, ki sledi njegovim predstavim. Visokošolski učitelj se mora zavedati, da nekatere specifične okoliščine univerzitetnega pouka ogrožajo kvalitete oziroma vsaj ne stimulirajo prizadevanj za višjo raven pri posredovanju gradiva. Mislim na te okoliščine: razmeroma hitro menjavanje generacij študentov, ki zavaja v ponavljanje osnovnega fonda predavanj in vaj; strokovna in hierarhična podrejenost avditorija; relativna stalnost učitelja; praktična nemožnost ocene pouka po osebah enake ali višje strokovne; stopnje; neupoštevanje ali vsaj premajhno upoštevanje kvalitete pouka pri formiranju učiteljevega dohodka in pri njegovem akademskem napredovanju.

Z vsemi navedenimi momenti pred očmi smo se pred približno desetimi leti odločili, da bomo slušatelje medicine, ki poslušajo sodno medicino, anonimno anketirali in poskušali dobiti od njih kar najbolj neposredno oceno ustreznosti in uspešnosti teoretskega in praktičnega pouka našega predmeta, in sicer prvič ob koncu zimskega semestra in drugič ob koncu tečaja. Zaradi boljšega razumevanja naj povem, da sta sodni medicini v učnem načrtu določeni v zadnjem, petem letniku medicinskega študija po dve uri predavanja in 1 ura vaj na teden. Praktičnemu pouku določene ure strnemo v zgoščen enotedenski tečaj za skupine po deset slušateljev. Prizadevamo si, da vodi skupino vse leto isti sodelavec.

Anketni list je bil v teh letih že večkrat dopolnjen. Njegove prve točke se nanašajo na poseben ukrep – evidenco o obiskovanju predavanj. Ta ukrep, pri nas sicer zelo nenavaden, smo po predhodnem posvetovanju s študenti uvedli pred desetimi leti kot zdravilo zoper strmo upadanje frekvence v poletnem semestru. Anonimnost smo zagotovili tako, da študenti oddajajo anketne liste v zalepljenih kuvertah ob potrjevanju frekvence za minul semester. Formularje za anketo pa dobe že nekaj dni prej. V obdelavo ankete pritegnemo tudi slušatelja, ki preuči gradivo in pripravi pregled. Prvo uro naslednjega semestra seznanimo avditorij z rezultati ankete; to poročilo po navadi prevzame slušatelj tekočega letnika.

Moram priznati, da smo izid prve ankete pred 10 leti pričakali dokaj zaskrbljeno in napeto. Ne toliko zaradi pričakovanja kritičnih ali celo poraznih ocen, bili smo predvsem v strahu, da študentov nismo znali prepričati o koristi postopka, in nam bodo vrnilo mnogo praznih listov. Z zadovoljstvom in nekoliko osramočeni smo ugotovili, da smo od študentov pričakovali pre malo resnosti in naklonjenosti: odstotek praznih listov je bil že prvič prav majhen in takšen je ostal tudi poslej: 2 do 6%. Še za te primere smo opravičeni domnevati, da ne gre za demonstracijo, marveč za časovno stisko ali pa kvečjemu za nezanimanje. Še redkejša izjema so bili neresni, bolj rečeno šaljivi odgovori na postavljena vprašanja.

Odgovori na konkretna vprašanja na vprašalniku oziroma njih številčna obdelava za Vas ne bo zanimiva, ker se tičejo čisto določene predmeta v čisto posebnih ljubljanskih razmerah. Pač pa bi Vam rad posredoval nekatera naša opažanja in neke študentske predloge, ki utegnejo biti zanimivi tudi za učitelje drugih predmetov v našem času in naših razmerah.

1) Študenti so v ogromni večini naklonjeni razdelitvi učne ure v 15-minutni kazuistični in 30-minutni sistemski del.

2) Iste teme se pojavljajo v skupini „najbolj

všeč“ in „najmanj všeč“, kar nam pomeni, da so ostale zapečene in zapomnjene. Po našem mnenju so glede na kvaliteto podajanja problematične zlasti tiste teme, ki sploh niso omenjene, kar pomeni, da so ostale neregistrirane oz. pozabljene.

3) Med temami z nasprotujočimi si ocenami so take, ki so bile bogato ilustrirane npr. strelne poškodbe), kakor tudi take brez vsekršne vizualne spremljave; pomeni, da atraktivnosti (po laičnih merilih) ni mogoče doseči s pestrimi ilustracijami. Celotne nekatere posebne teme, do nadvse pripravljen po tehniki, ki jo uporablja televizija, opremljene z izbranimi barvnimi diapozitivi, so študentje uvrstili v skupino „najmanj všeč“.

4) Preseneča nas visoka pozitivna ocena nekaterih poglavij, ki za zdravnika v splošni ali bolnišnični praksi sploh niso zanimiva, npr. identifikacija, samomor.

5) Ni nas začudilo često izraženo odklonilno stališče do teme zakonske določbe (npr. predpisi o obdukciji, izvedenstvu, alkoholu v prometu, ocenjevanje talesnih poškodb. Notorično zdravnikovo prezirljivo stališče do „birokratizma“ (kakor kliniki radi označujejo formalno preciznost izražanja in dokumentacije) je pri študentih zadnjega letnika že tako zasidrano, da ga v nekaj urah predavanj nismo mogli iztrebiti.

6) Razmišljanja vredno je opažanje, da pri študentih nismo nikdar naleteli na besedo priznanja, večkrat pa na negativno oceno za materijo, ki jo študenti kratko označujejo kot „zgodovino“. S tem so študenti lahko mislili samo na kratke ekskurze v zgodovino Ženevskih konvencij in Rdečega križa, citiranje nekaterih starih etično-deontoloških zapisov, demonstracijo redkih starih medicinskih tiskov in okrožnic ter navodil za zdravnike pa na pregled daljne preteklosti in povojnega razvoja naše medicinske fakultete, kvečjemu še na omembo tega ali onega zdravnika iz herojske dobe medicine.

7) Spodbudno je za nas opažanje, da večina slušateljev z odobravanjem sprejema tematiko iz deontologije in zdravniške etike, četudi je ta materija zunaj okvira klasične sodne medicine in je – v primerjavi z morfološkim poglavji – manj slikovita in za avditorij zahtevnejša in utrudljivjša.

Anketa nam je z ene strani potrdila, da smo v pouku sodne medicine našli v okviru medicinskega študija pravo smer in pravi okvir. Utrdila nam je vero v zrelost in kritični duh slušateljev, pokazala pa je tudi na enostranost in strogo usmerjenost v vsakdanjo prakso, ki obvladuje nekatere klinične predmete in ki prek njih vpliva na oblikovanje osebnosti bodočega zdravnika po našem mnenju ne najbolj srečno.

Pri vrednotenju rezultatov ankete in pri vrednotenju njenih rezultatov seveda nismo pozabili, da so bili naši pogoji nad poprečjem ugodni, ker smo delali s populacijo zrelih študentov v zadnjem letniku in pri obravnavanju zadnjega predmeta v medicinskem študiju, lahko bi rekli na pragu zdravniškega poklica. Rad verjamem, da bi bile izkušnje na kakšni drugi fakulteti znatno različne od naših, in skoraj za gotovo štejem, da bi se slušatelji prvega letnika obnašali v anketi drugače. Mislim, da bi ustrezno prirejena anketa tudi v teh populacijah dala učitelju koristne ugotovitve, ki mu po drugi poti niso dosegljive, slušatelju pa možnost, da odkrito in pošteno sporoči učitelju svojega opažanja, težave in želje. V tem pa vidimo pomemben korak v razvijanju univerzitetnega pouka.

levica in desnica

INTERVJU „KONKRETA“ S HERBERTOM MARCUSEJEM

KONKRET: Gospod profesor Marcuse, v svojem govoru na frankfurtskem kongresu – ob primeru Angele Davis – ste govorili o nujnosti enotne fronte stare in nove levice, da bi tako odvrnili grozečo nevarnost globalnega fašizma. Kje vidite to nevarnost?

MARCUSE: Najprej moramo ugotoviti negativno: če fašizem spet prihaja, potem to ne bo več preprosta ponovitev nemškega in italijanskega fašizma. Lahko je odgnati nevarnost, s tem da rečemo, da niti v ZDA niti v drugih razvitih kapitalističnih deželah ni pogojev, ki so v Nemčiji in Ita-

liji pripeljali do fašizma. Novi fašizem se ne kaže tako kot stari. Pri tem mislim na etabliranje totalne kontrole nad prebivalstvom, kontrole, ki je npr. s kompjuterji danes neskončno lažja kot prej. S tem sovpada omejitve meščanskih svobod, politizacija sodišča, izurjenje specialnih enot za boj proti uporabi, proti eventualni državljanski vojni in podobno.

Zaradi tega raje govorim o kontrarevoluciji, o preventivni kontrarevoluciji, kajti v nobeni razvitih držav ni bilo pred kontrarevolucijo uspešne revolucije. Toda verujem, da si monopolni kapitalizem v sedanjem stadiju ne more niti dovoliti grožnje po bolj ali manj radikalni družbeni spremembi.

KONKRET: Kaj v tej zvezi, na primer, pomenijo stavke, ki se ne začnejo z zahtevo po višjih zasluzkih, ampak za izboljšanje delovnih pogojev?

MARCUSE: Moramo se navaditi na to, da se današnja revolucija ne bo rodila iz bede, ampak verjetno iz družbe obilja, iz vedno močnejše zavesti, da je cena, ki jo je treba plačevati za ves ta potrošniški drek, previsoka. Občutek prevrednotenja vseh vrednost postaja nujnost, da bi življenje sploh bilo še znosno. Visok nivo tehničnega razvoja ravno ustvarja realne možnosti za zmanjšanje odtujenega dela.

KONKRET: Toda v ZDA pelje ta zavest: k relativno pogostim izstopom iz delovnega procesa, k povratku na deželo. Kako gledate na primer na gibanje agrarnih komun?

MARCUSE: V tem gibanju se izraža pristna potreba po socialnih odnosih med ljudmi, ki ni diktirana od vladajočega sistema. Na drugi strani je množičen povratek k že preseženemu kmečkemu načinu produkcije z vidika tehnološkega razvoja seveda nemogoč. To je pogosto čist eskapizem, izstop iz sistema, čisto individualno izkustvo, razen tega danes ni moč „izstopiti“ iz sistema, saj je celo na Luni najti steklenice Coca cole.

KONKRET: Poleg zatiranih manjšin, delavcev in študentov ste označili ženske kot bistveno silo družbenih sprememb v ZDA. Kako ocenjujete medtem že zelo razširjeno žensko gibanje?

MARCUSE: Moja razlaga se vam bo zdela romantična, toda zelo mi je pri srcu. V ženskem gibanju dejansko vidim potencialno izredno radikalno gibanje. Socialistična teorija prizna izkoriščanje ženske kot izvorno obliko izkoriščanja. V zgodovini razredne družbe je bila biološka danost ženske izrabljena za njeno družbeno zatiranje.

Istočasno je ženska postala nosilec radikalnih antipatriarhalnih in antikapitalističnih vrednot, nosilec takšnih vrednot, kot so: nežnost, neagresivnost, senzibilnost. Prepričan sem, da v ženskem gibanju obstajajo tendence, ki so usmerjene proti napačnemu heroizmu, proti napačni moškosti, proti organiziranemu nasilju kapitalistično-patriarhalne družbe. Bistveni del ženskega gibanja meri na odpravo skupne organizacije te družbe in njene delitve dela. S tem bi postala osvoboditev ženske tudi emancipacija moškega.

KONKRET: Levičarji v tej deželi (ZRN, ojp. prev.) že nekaj časa burno razpravljajo o problemu revolucionarnega nasilja. Kako bi bilo moč opredeliti revolucionarno nasilje?

MARCUSE: Danes je nasilje stvar establishmenta. Povsod je prisotno: v institucijah, v delovnem procesu, v prostem času ljudi, v totalno omejenem zraku. Revolucionarnega nasilja, ki hooče odpraviti to vladajoče nasilje, v tem trenutku mi v razvitih kapitalističnih državah. Zgodovinsko obstaja samo en razumni pojem revolucionarnega nasilja: akcija revolucionarnih množic, ki imajo za cilj progresivno spremembo obstoječe družbe. Tak bi bil časovno omejen generalni štrajk ali zasedba tovarne.

KONKRET: Ali potem ne bi mogli akcij posameznikov in izoliranih skupin v razvitih kapitalističnih državah pojmovati kot revolucionarno nasilje?

MARCUSE: Nekaj takšnega je objektivno kontrarevolucionarno. Individualni teror ne more nič doseči proti vojski in policiji, oboroženi z najmodernejšim orožjem, tudi atomskim. Akcije, ki so usmerjene proti splošnim, nedoločnim ciljem, povečujejo število nasprotnikov. Razen tega je to čisto nemarksistično. Teror majhnih skupin ni še nikdar pripomogel k stvari revolucije.

Objavljeno v reviji KONKRET, št. 13, 15. junij 1972
prevedel f.a.

rosa luxemburg program komunistične partije nemčije (program spartacus)

I.

9. novembra (1918) so delavci in vojniki razbili stari režim v Nemčiji. Na bojiščih Francije se je krvava blaznost pruske sablje o gospostvu nad svetom razblinila v nič. Zločinska banda, ki je zanelila svetovni požar in vrgla Nemčijo v to krvavo morje, je bila na koncu svoje modrosti. Štiri leta goljufano ljudstvo, ki je v službi moloaha pozabilo na kulturno dolžnost, čut za čast in človečanstvo, ki je dovolilo, da so ga zlorabljali za še tako sramotno dejanje, se je zbudilo iz svoje štiriletno oimrtvosti – pred prepadam.

9. novembra je vstal nemški proletarijat, da bi se otresel sramotnega jarma. Pogнал je Hohenzollerje in si izvolil delavske in vojaške sovjete.

Ampak Hohenzollerji niso bili nikoli več poslovodje imperialistične buržoazije in junkerstva. Meščanska razredna družba – to je resnični krivec svetovne vojne tako v Nemčiji kot v Franciji, Rusiji, Angliji, Evropi in Ameriki. Kapitalisti vseh dežel, ti so resnični povzročitelji genocida. Internacionalni kapital – ta je tisti nenasitni Baal, ki mu mečejo v krvavo žrelo milijone hlapčevih človeških žrtev.

Svetovna vojna je postavila družbo pred alternativo: ali obstoj kapitalizma, nove vojne in skorajšnji propad v kaos in anarhiji ali pa odprava kapitalističnega izkoriščanja.

Z izidom svetovne vojne je meščansko razredno gospostvo izgubilo pravico do obstoja. Ni več zmogočno, da bi družbo izvleklo iz strašnega gospodarskega poloma, ki ga je zapustila imperialistična orgija.

Uničena so ogromna produkcijska sredstva. Milijone delavcev je pobitih, najboljši in najvrstejši jedro delavskega razreda. Tiste, ki so ostali živi, čaka ob vrnitvi režeča se beda brezposelnosti, lakota in bolezen grozita z uničenjem moči ljudstva pri koreninah. Zaradi ogromnega bremena vojnih dolgov je neizogiben finančni bankrot države.

Iz vse te krvave zmede in tega zevajočega prepada ni druge pomoči, ni druge rešitve kot socializem. Samo svetovna revolucija proletariata lahko uredi ta kaos, da vsem dela in kruha, konča medsebojno klanje narodov, prinese mir, svobodo, resnično kulturo. Proč z mezdanim sistemom! To je geslo trenutka. Na mesto mezdnege dela in razrednega gospostva naj stopi združeno delo. Delovna sredstva ne smejo ostati monopol enega razreda, postati morajo skupna last vseh. Proč z izkoriščevalci in izkoriščanimi! Produkcija in razdelitev produktov naj se uredita v interesu skupnosti. Odpraviti je treba tako današnji produkcijski način, ki je rop in izkoriščanje, kot današnje trgovino, ki je sama goljufija.

Namesto delodajalcev in njihovih mezdnih sužnjev: svobodni delovni tovariši! Delo naj ne bo za nikogar trpljenje, ker bo za vsakogar dolžnost! Človeka vredno bivanje vsakomur, ki izpolnjuje svojo dolžnost do družbe. Lakota odsej ne sme biti prekletstvo dela, ampak kazen postopačem.

Šele v taki družbi je izkoreninjeno sovraštvo do narodov in hlapčevstvo. Šele ko bo uresničena taka družba, ne bo nihče več skrunil sveta z umorom. Šele takrat bo mogoče reči: Ta vojna je bila zadnja!

Socializem je v tem trenutku edino rešilno srebro človeštva. Nad propadajočimi zidovi kapitalistične družbe plapolajo kot goreči mene tekel besede Komunističnega manifesta:

SOCIALIZEM ALI PROPAD V BARBARSTVU!

II.

Uresničitev socialističnega družbenega reda je najmočnejša naloga, ki je bila kdaj v svetovni zgodovini dana kakemu razredu in kaki revoluciji. Ta naloga terja popolno preureditev države in popoln prevrat gospodarskih in socialnih temeljev družbe.

Ta preureditev in ta prevrat ne more dekretirati noben urad, nobena komisija in noben parlament, to lahko začnejo in izvedejo le ljudske množice same.

V vseh dosedanjih revolucijah je revolucionarni boj vodila in mu dajala cilj in smer manjšina ljudstva, ki je uporabljala množice samo kot orodje, da bi uveljavila svoje lastne interese, interese manjšine.

Množica proletariata je poklicana, ne samo da v jasnem spoznanju da revoluciji cilj in smer, ampak tudi, da sama, z lastno aktivnostjo, uvede socializem korak za korakom v življenje.

Bistvo socialistične družbe je to, da velika delovna množica ni več vladana množica, ampak da sama živi vse politično in gospodarsko življenje in ga vodi z zavestno prosto samoodločbo.

Proletarska množica mora zato od najvišjega vrha države do najmanjše občine nadomestiti organe meščanske razredne oblasti, zvezne svete, parlamente, občinske svete z lastnimi razrednimi organi, z delavskimi in vojaškimi sovjeti, zasesti vse službe, nadzorovati vse funkcije, meriti vse državne potrebe ob lastnem razrednem interesu in socialističnih nalogah. In samo v stalnem, živem medsebojnem vplivanju (Wechselwirkung) ljudskih množic in njihovih organov, d. (elavskih) in v. (ojaških) sovjetov, lahko njihova dejavnost uresniči državo s socialističnim duhom.

Tudi gospodarski prevrat more biti izveden le kot proces, katerega nosilec je proletarska množična akcija. Goli dekreti najvišjih uradov revolucije o socializaciji so samo prazne besede. Samo delavstvo lahko z lastnim dejanjem uresniči besedo. V trdi borbi s kapitalom, prsa ob prsih v vsakem obratu, z neposrednim pritiskom množic, s stavkami, z ustvaritvijo stalnih zastopstvenih organov lahko delavci prevzamejo kontrolo nad produkcijo in končno dejansko vodstvo.

Proletarske množice se morajo naučiti, da se morajo spremeniti iz mrtvih strojev, ki jih kapitalist postavi v produkcijski proces, v misleče, svobodne, samodejne voditelje tega procesa. Dobiti morajo čut odgovornosti delovnih članov skupnosti, ki je edina posestnica družbenega bogastva. Biti morajo marljivi brez jarma, brez reda, brez oblasti. Največji idealizem v interesu skupnosti, najstrožja samodisciplina, resnični državljanski čut množic: to so moralni temelji socialistične družbe, kakor so topoglavost, egoizem in korupcija moralni temelj kapitalistične družbe.

Vse te socialistične državljanske kreposti, znanje in sposobnost za vodenje socialističnih obratov si delavske množice lahko prisvojijo samo z lastno dejavnostjo, z lastno izkušnjo.

Socializacijo družbe je mogoče uresničiti le s trdim, neumornim bojem delavskih množic v vsej širini, na vseh točkah, kjer si stojita delo in kapital, ljudstvo in meščanska razredna oblast iz oči v oči nasproti. Osvoboditev delavskega razreda mora biti delo delavskega razreda samega.

III.

V meščanskih revolucijah je bilo prelihanje krvi, teror, politični umor nepogrešljivo orožje v rokah vstajajočih razredov.

Proletarska revolucija za svoje cilje ne potrebuje terorja, sovraži in mrzi morje. Teh sredstev ne potrebuje, ker se ne bori proti posameznikom, ampak proti ustanovam, ker ne stopa na prizorišče z naivnimi iluzijami, katerih neuresničitev mora krvavo maščevati. Proletarska revolucija ni obupan poskus manjšine, ki hoče svet s silo oblikovati po svojem idealu, ampak akcija velike, milijonske množice, ki je poklicana, da izpolni zgodovinsko poslanstvo in uresniči zgodovinsko nujnost.

Toda proletarska revolucija je hkrati navček za vsako hlapčevstvo in zatiranje. Zato vstanejo proti proletarski revoluciji vsi kapitalisti, junkerji, malo-meščani, oficirji, vsi porabniki in paraziti izkoriščanja in razrednega gospostva kot en mož v boju na življenje in smrt.

Strašna zabloda je misel, da se bodo kapitalisti proste volje uklonili socialistični razsodbi parlamen-

ta, narodne skupščine, da se bodo mirno odpovedali posestvu, profitu, privilegiju izkoriščanja. Vsi vladajoči so se do zadnjega trenutka z največjo žilavostjo borili za svoje privilegije. Tako rimski patriciji kot srednjeveški fevdalni baroni, tako angleški kavalirji kot ameriški trgovci s sužnji, tako vlaški bojarji kot lyonski fabrikanti svile – vsi so v potokih pretakali kri, hodili čez mrljice, morili in požigali, ščevali k državljanjski vojni in veleizdaji, da bi obranili svoje privilegije in svojo oblast.

Imperialistični razred kot zadnji potomec razreda izkoriščevalcev prekaša v brutalnosti, v neprikitem cinizmu, v podlosti vse svoje predhodnike. Svoje najsvetejše, svoj profit in privilegij izkoriščanja, bo branil s kremplji in z zobmi, s tistimi hladno zlobnimi metodami, ki jih je uporabljal v vsej zgodovini kolonialne politike in v zadnji svetovni vojni. Vse sile bo napel proti proletariatu. Mobiliziral bo kmetstvo proti mestom, nahujskal bo zaostale delavske sloje proti socialistični avantgardi, oficirje bo ščuval h pokolom, vsak socialističen ukrep bo skušal ohromiti s tisoč sredstvi pasivne resistence, proti revoluciji bo nahujskal dvajset maščevalcev (zwanzig Vendeen), v deželo bo poklical kot rešitelja zunanjega sovražnika, moralno železo Clemenceauja, Lloyda Georgea in Wilsona – rajši bo spremenil deželo v kadeče se kupe ruševin, kot prostovoljno opustil mezdno suženstvo.

Ves ta odpor je treba korak za korakom zlomiti z železno pestjo in brezobzirno energijo. Nasilju meščanske protirevolucije se je treba upreti z revolucionarnim nasiljem proletariata. Napadom, spletkam, snovanjem buržoazije z neupogljivo jasnostjo cilja, s pazljivostjo in zmeraj pripravljeno aktivnostjo proletarskih množic. Preteči nevarnosti protirevolucije z oborožitvijo ljudstva in razorožitvijo vladajočih razredov, obstrukcijskim manevrom buržoazije s slavno organizacijo delavske in vojaške množice. Vseposodnji navzočnosti in tisočerm sredstvom oblasti meščanske družbe – s koncentrirano, strjeno, doviška stopnjevano silo delavskega razreda. Strnjena fronta vsega nemškega proletariata: južnonemškega s severnonemškim, mestnega s podeželskim, delavcev in vojakov, živa duševna povezanost nemške revolucije z internacionalno, razširitev nemške revolucije v svetovno revolucijo proletariata – edino to lahko ustvari granitno podlago, na kateri je mogoče zgraditi stavbo prihodnosti.

Boj za socializem je najsilnejša državljanska vojna, ki jo je videla svetovna zgodovina, in proletarska revolucija si mora za ta boj pripraviti potrebno orožje, in se ga naučiti uporabljati – za boje in zmage.

Taka opremljenost klenih delovnih ljudskih množic z vso politično silo za naloge revolucije je diktatura proletariata, in zato resnična diktatura. Ne tam, kjer v zlagani enakosti sedi mezdni suženj poleg kapitalista, podeželski proletarec poleg junkerja in parlamentarno debatirata o življenjskih vprašanjih: tam, kjer milijonska proletarska množica s svojo žuljavno pestjo zgrabi vso državno oblast, da bi jo vladajočim razredom – kot bog Thorr svoje kladivo – tresčila na glavo: edino tam je demokracija, ki ni goljufanje ljudstva.

Prevedel P. M.

To je splošnejši del programa Spartakovcev, ki ga je Rosa Luxemburg napisala konec leta 1918 in je bil takoj za tem sprejet na ustanovnem kongresu KPD; mesec dni pred zve-rinskim ubojem nje skupaj s Karlom Liebknechtom.

Za objavo smo se odločili, ker je Rosa Luxemburg pri nas skoraj nepoznana, ker se je nobena založba ne dotakne in ker je Program v mnogočem še vedno aktualen.

V oklepajih so uredniške opombe.

Prevedeno po: Revolutionäre deutsche Parteiprogramme; Dietz Verlag, Berlin 1967

LENART ŠETINC BLEFER IN DEZINFORMATOR

List „Tribuna“ je, na primer, u deset poslednih brojeva petorici saradnika dao devdeset odstov prostora. (Politika, Oči koje vide različito)

Citirana informacija ima preverljiv izvor: dal jo je Lenart Šetinc, bivši predsednik OI SŠ LVZ, na pomladanskem posvetovanju ZŠJ o študentskem tisku v Ohridu. Povedal je, da je pred letom dni (torej se nanaša informacija na letnik 70–71) pregledal deset številka Tribune in ugotovil, da je pet (5) urednikov napisalo devetdeset (90) odstotkov (%) vseh člankov. Ni navedel niti, katere številke je pregledal, niti kaj preciznejšega, zato sem se pozabaval z naslednjo statistiko:

V prvih desetih številkah letnika 70–71 je deset članov uredništva napisalo 25% člankov, zunanji sodelavci pa 75. Do konca letnika se je to razmerje poslabšalo, tako da je 14 urednikov napisalo 34,3% člankov, drugi, zunaj uredništva (brez literature, prevodi se pripisujejo avtorjem) pa so jih napisali 65,7%. Celotno poprečje znaša toliko:

17 urednikov : sodelavci = 105 članov :
: 204 čl. = 30,5% : 69,5%. Iz radovednosti sem naredil statistiko še za prvih deset številka letnika 71–72. Takale je:

Osem urednikov je napisalo 54 člankov, sodelavci pa 66. V odstotkih je razmerje 45% : 55%.

Komentar: Očitno je razlikovanje med „uradnimi“ in „študentskimi“ nezanesljivo. Packarji so povsod. Ker pa je Lenart za informacijo, ki jo je z veseljem pograbil ves (dez-)informatorski tisk, tudi odgovoren, ga je lahko sram. Njegova izjava je dokumentirana na magnetofonskih prepisih.

mp

TRIBUNA, študentski list

Izdaja IO SŠ LVZ. Uredništvo in uprava 61000 Ljubljana, Trg revolucije 1/II, tel. 21 280. Tekoči račun 50101-678-47420. Rokopisov ne vračamo. Tiska tiskarna DDU, Ljubljana, Parmova 39. Poština plačana v gotovini. Letna naročnina 25.00 Din.

Uredniški odbor: Tomaž Kšela (v.d. glavnega urednika), Marjan Pungartnik (odgovorni urednik), Vinko Torkar, Miha Avanzo, Pavle Zgaga, Nikola Damjanič, Rado Lipovec, Edo Stefančič (likovni in tehnični urednik).

Sekretar redakcije: Bora Zlobec – Jurčič

Tehnični sekretar: Črt Prinčič

Lektor: Bora Zlobec – Jurčič

Korektor: Alenka Blažina

TAJNIK PRAVNE FAKULTETE JE ŠTUDENTOM PREPREČIL NAROČITI SE NA TRIBUNO

Kot vsako leto je tudi letos administracija Tribune poslala ob začetku vpisa na pravno fakulteto šop naročilnic za tiste študente, ki bi se ob vpisu želeli naročiti na Tribuno. 25. oktobra je tajnica Tribune po telefonu povprašala, kako je z naročilnicami in kako z denarjem. Povedali so ji, da je tajnik pravne fakultete prepovedal zbiranje naročil, zato „ker je Tribuna preslab časopis“.

Tako, kolegi s pravne. Če je kdo od vas besen na tajnika, lahko izreže naročilnico v tej številki Tribune in vplača 25.00 din na žiro račun študentskega lista Tribune; tajnika pa pustite pri miru, saj je tajnik fakultete, katera študente uči to, kar je prav – pa bo on že vedel, kako je treba ravnati.

Ker pa je po našem mnenju tovariš tajnik, očitno deloval popolnoma samovoljno in nesamoupravno proti trudu izvršnega odbora SŠ LVZ in univerzitetnega komiteja ZKS, da bi Tribuni omogočila normalno delo in izhajanje, ga bomo tema univerzitetnima forumoma zatožili.

Redakcija